

СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА
РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

Јосип Броз - Тито
Председник
Социјалистичке Федеративне
Републике Југославије

Извор текста закона:
„Службени лист СФРЈ”
бр. 52/64

ЗАКОН О ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ НАРОДНОЈ АРМИЈИ

Г л а в а I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Југословенска народна армија је основна оружана снага народне одбране Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

Југословенска народна армија штити независност, уставни поредак, неповредивост и оелокупност територије Југославије и извршава задатке који проистичу из међународних обавеза Југославије у одбрани мира и безбедности у свету.

Члан 2.

Југославенска народна армија састоји се од копнене војске, ратне морнарице и ратног ваздухопловства, а организована је у војне јединице и војне установе.

У саставу Југословенске народне армије налазе се и граничне јединице, чији је задатак да обезбеђују границе Југославије на копну и на мору.

Члан 3.

Копнена војска, ратна морнарица и ратно ваздухопловство имају родове и службе.

Родови се могу делити на врсте и специјалности, а службе на гране и специјалности.

Врховни командант оружаних снага Југославије одређује који родови и службе постоје у Југословенској народној армији и њихову поделу на врсте, односно гране и специјалности.

Члан 4.

Југословенска народна армија може се налазити у мирнодопском и ратном стању.

У мирнодопском стању ђелатност Југословенске народне армије усмерена је на подизање бојне готовости. У случају опасности од оружаног напада на Југославију, у Југословенској народној армији се предузимају појачане мере приправности ради одбране земље.

Југословенска народна армија се налази у ратном стању кад је Југославија у рату.

Члан 5.

Дан Југословенске народне армије је 22. децембар, који се слави као дан стварања Југословенске народне армије.

Г л а в а II КОМАНДОВАЊЕ И РУКОВОЂЕЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКОМ НАРОДНОМ АРМИЈОМ

Члан 6.

Југословенском народном армијом командује руководи врховни командант оружаних снага Југославије

Врховни командант може имати заменика, који га замењује у пословима командовања и руковођења Југословенском народном армијом које одреди врховни командант.

Члан 7.

Врховни командант:

- 1) одређује задатке Југословенској народној армији у мирнодопском стању;
- 2) наређује мере приправности у случају опасности од оружаног напада на Југославију и одређује задатке Југословенској народној армији у ратном стању;
- 3) формира војне јединице и војне установе и одређује њихову организацију, формацију, наоружање, опрему и размештај;
- 4) одређује поделу територије Југославије у војном погледу, као и организацију војних територијалних органа;
- 5) утврђује основе планова и припремних мера Југословенске народне армије за одбрану земље;
- 6) прописује општа правила и основна оперативно-тактичка правила за Југословенску народну армију;
- 7) доноси прописе о обуци и настави, дисциплини и унутрашњим односима у Југословенској народној армији;
- 8) прописује делокруг војних јединица и установа и овлашћења њихових старешина;
- 9) производи, унапређује, поставља, премешта и разрешава официре по одредбама овог закона;
- 10) установљава заставе војних јединица;
- 11) врши и друге послове који су му стављени у надлежност тј ставом и савезним законом.

Члан 8.

Врховни командант врши послове из своје надлежности на основу и у оквиру Устава и савезних закона.

Врховни командант може за извршавање послова из своје надлежности доносити правила, одлуке, наредбе, директиве и друге акте.

Члан 9.

Вршење појединих послова из члана 7. тач. 1, 3, 7, и 8. овог закона врховни командант може пренети на државног секретара за народну одбрану.

Актом о преношењу послова на основу става 1. овог члана врховни командант може овластити државног секретара за народну одбрану да вршење неких од тих послова пренесе на друге старешине. Тим актом одређују се послови који се могу пренети и на које старешине се могу пренети.

За извршавање наредба и других аката врховног команданта и за извршавање послова које на њега пренесе врховни командант, државни секретар може доносити правила, наређења, упутства и друге акте за које га овласти врховни командант.

Члан 10.

Државни секретаријат за народну одбрану, као савезни орган управе, врши управне послове у области организације и попуне Југословенске народне армије, њеног снабдевања, материјалног и финансијског пословања, санитарског обезбеђења и војног саобраћаја, припрема нацрте прописа који се тичу Југословенске народне

армије а које доноси Савезна скупштина и Савезно извршно веће и врши друге послове који се односе на Југословенску народну армију, а који су му стављени у надлежност законима и другим савезним прописима.

Државни секретаријат за народну одбрану припрема планове и прописе које доноси врховни командант, руководи припремањем Југословенске народне армије за одбрану земље у оквиру основа планова и припремних мера које утврди врховни командант, у складу с општим правилима и основним оперативно-тактичким правилима прописује тактичка правила и упутства и техничка правила за Југословенску народну армију и подноси предлоге врховном команданту у вези са вршењем послова из његове надлежности.

Члан 11.

Државним секретаријатом за народну одбрану руководи државни секретар који је одговоран за рад Државног секретаријата и за извршавање задатака и послова из његове надлежности.

Државни секретар за народну одбрану командује и руководи војним јединицама и установама у оквиру овлашћења која на основу овог закона на њега пренесе врховни командант.

Члан 12.

За извршење закона, уредаба и других аката Савезне скупштине и Савезног извршног већа државни секретар за народну одбрану одговара Савезној скупштини и Савезном извршном већу, а за извршавање послова које на њега пренесе врховни командант одговара врховном команданту.

Члан 13.

У Државном секретаријату за народну одбрану постоји војни савет, који државном секретару даје мишљења и предлоге у пословима из надлежности Државног секретаријата.

Војни савет, поред државног секретара за народну одбрану, сачињавају начелник Генералштаба, државни подсекретар, помоћници државног секретара, команданти армијских области и друге војне старешине које именује државни секретар.

Члан 14.

Старешине војних јединица и установа командују и руководе војним јединицама и установама у оквиру овлашћења која им дају врховни командант и државни секретар за народну одбрану и врше управне послове из делокруга Државног секретаријата за народну одбрану који су им одређени законом и прописима Савезног извршног већа и Државног секретаријата за народну одбрану.

Старешине војних јединица и установа одговарају за свој рад претпостављеним старешинама.

Г л а в а III САСТАВ, ЧИНОВИ И КЛАСЕ

1. Састав Југословенске народне армије

Члан 15.

Југословенска народна армија има стални и резервни састав.

Члан 16.

Стални састав Југословенске народне армије сачињавају:

- 1) војници,
 - 2) питомци војних школа,
 - 3) активни подофицири,
 - 4) активни официри,
 - 5) активни војни службеници,
 - 6) грађанска лица на служби у Југословенској народној армији.
- Као војници сматрају се и морнари.

Члан 17.

Резервни састав Југословенске народне армије сачињавају следећи војни обвезници: војници-обвезници, резервни подофицири, резервни официри и резервни војни службеници

Члан 18.

Стални састав Југословенске народне армије одређује се формацијом.

Резервни састав одређује се према потреби попуњавања Југословенске народне армије у ратном стању.

Војна лица, приликом ступања у Југословенску народну армију, дају ову свечану обавезу:

»Ја (рођено и породично име) свечано се обавезујем ђа ћу верно служити свом народу, да ћу бранити своју отаџбину Социјалистичку Федеративну Републику Југославију, да ћу чувати братство и јединство наших народа и углед Југословенске народне армије и да ћу савесно извршавати наређења својих старешина. Увек ћу бити спреман да се борим за слободу и част отаџбине, не жалећи да у тој борби дам и свој живот.«

Војници и питомци војних школа дају обавезу усмено, а подофицири, официри и војни службеници усмено и писмено.

Једном дата обавеза остаје на снази за све време трајања војне обавезе.

Члан 20.

Под војним лицима, у смислу овог закона, подразумевају се војници на служењу војног рока, питомци војних школа, активни подофицири, официри и војни службеници, као и лица из резервног састава док се налазе на војној дужности у Југословенској народној армији.

Под активним војним лицима, у смислу овог закона, подразумевају се активни подофицири, официри и војни службеници.

Члан 21.

Страни држављанин може бити примљен у Југословенску народну армију и стицати чинове, односно класе само када је Југословенска народна армија у ратном стању.

По престанку ратног стања страни држављанин може остати у сталном саставу Југословенске народне армије ако стекне југословенско држављанство.

Врховни командант може превести у резервни састав Југословенске народне армије страног држављанина који је у току службе у Југословенској народној армији по члану 21. овог закона стекао чин односно класу. То лице води се у војној евиденцији као почасни старесина.

Члан 23.

Врховни командант може доделити почасни чин и страном држављанину који није служио у Југословенској народној армији ако има нарочите заслуге за Југословенску народну армију.

2. Чинови и класе у Југословенској народној армији

Члан 24.

У Југословенској народној армији постоје следећи чинови:

- 1) за војнике: разводник и десетар;
 - 2) за подофицире: водник, водник I класе, старији водник, старији водник I класе и заставник;
 - 3) за официре:
 - у родовима (осим поморства) и у службама / у поморству
 - а) за ниже официре
потпоручник / потпоручник
поручник / поручник корвете
капетан / поручник фрегате
капетан I класе / поручник бојног брода
 - б) за више официре
мајор / капетан корвете
потпуковник / капетан фрегате
пуковник / капетан бојног брода
 - ц) за генерале и адмирале
генерал-мајор / контраадмирал
генерал-потпуковник / вицеадмирал
генерал пуковник / адмирал
генерал армије / адмирал
генерал
- Кад се у овом закону говори о чиновима официра, подразумевају се и одговарајући чинови официра поморства.

Члан 25.

Врховни командант прописује који се највиши чинови могу стицати у појединим родовима, односно службама.

Члан 26.

У Југословенској народној армији постоји девет класа војних службеника. Класе се обележавају римским бројевима од IX до I.

Војни службеници могу припадати само службама.

Члан 27.

У погледу старешинства, класе војних службеника одговарају чиновима, и то:

- 1) чиновима подофицира: старијег водника I класе и заставника — класе IX и VIII;
- 2) чиновима нижих официра: потпоручника, поручника, капетана и капетана I класе — класе VII, VI, V и IV;

3) чиновима виших официра: мајора, потпуковника и пуковника — класе III, II и I. Подофицир, односно официр старији је од војног службеника одговарајуће класе.

Члан 28.

Државни секретар за народну одбрану може прописати да војно лице уз чин, односно класу наводи род, односно службу којој припада.

Члан 29.

Државни секретар за народну одбрану може прописати да војна лица која врше одређене дужности на војним ваздухопловима, подморницама и у другим војним јединицама и установама стичу стручна звања.

3. Посебне дужности војних лица у вези са службама

Члан 30.

Војна лица су дужна да извршавају наређења претпостављених старешина која се тичу службе, а кад је то прописано, и наређења старијих, осим ако је очигледно да би извршење наређења представљало кривично дело.

Члан 31.

У вршењу службе војна лица су дужна нарочито:

- 1) да службу врше савесно и у складу са законима и другим прописима;
- 2) да брижљиво чувају оружје, опрему и остала материјална средства која су им поверена;
- 3) да употпуњују своје стручно, политичко и опште образовање;
- 4) да од потчињених захтевају савесно извршавање наређења која се тичу службе, дисциплинованост и пожртвованост у служби, да их контролишу и да им пружају помоћ у вршењу службе;
- 5) да развијају и учвршћују другарство у својим јединицама и установама;
- 6) да у свакој прилици чувају свој лични углед и углед Југословенске народне армије;
- 7) да чувају достојанство потчињених и да им у свакој прилици обезбеде остваривање права која им по закону припадају;
- 8) да самопрегорно подносе тешкоће и напоре војничког живота;
- 9) да чувају војну и службену тајну.

Члан 32.

Обавеза чувања војне и службене тајне траје и по престанку службе у Југословенској народној армији.

Надлежни војни старешина може одобрити да војно лице коме је престала служба у Југословенској народној армији саопшти органу самоуправљања или државном органу одређени податак који представља војну или службену тајна, само кад то захтева јавни интерес.

Ближе прописе о чувању војне и службене тајне, као и о надлежности војних старешина за давање одобрења по ставу 2. овог члана доноси државни секретар за народну одбрану.

Члан 33.

Војна лица носе војну униформу према прописима које доноси врховни командант.

Члан 34.

Војници и питомци војних школа дужни су да станују у касарни. Врховни командант може прописати да су активни подофицири чина водника до навршене три године службе дужни да станују у касарни, а кад то захтевају нарочите потребе службе може прописати да су и друга војна лица дужна да привремено станују у касарни.

Члан 35.

Врховни командант може прописати да се војна лица не срне ју удаљавати из места службовања или путовати у иностранство без одобрења надлежног старешине.

Члан 36.

Активно војно лице не може вршити другу службу нити радити код другог органа или организације, осим ако је то војном лицу изузетно дозвољено прописом или појединим актом државног секретара за народну одбрану.

Члан 37.

Војно лице може примити страном одликовање по одобрењу Савезног извршног врћа или органа који оно одреди.

Војно лице може постати члан страног стручног или другог удружења само по одобрењу државног секретара за народну одбрану или старешине кога он овласти.

Члан 38.

Војна лица из сталног састава и лица из резервног састава Југословенске народне армије имају војну легитимацију.

Прописе о војним легитимацијама, као и ближе прописе о посебној легитимацији и личној карти које су предвиђене Женевским конвенцијама о заштити жртава рата, од 12. августа 1949. године, доноси државни секретар за народну одбрану.

Г л а в а IV ПОПУНА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ НАРОДНЕ АРМИЈЕ

1. Попуна сталног састава

а) Попуна војницима

Члан 39.

Попуна сталног састава Југословенске народне армије војницима врши се пућивањем обвезника-регрута на служење војног рока по посебном закону.

б) Општи услов за пријем у активни војну службу

Члан 40.

Попуна сталног састава Југословенске народне армије активним војним лицима врши се према потреби службе а у оквиру броја места предвиђених формацијом.

Члан 41.

За активно војно лице може бити примљен и произведен југословенски држављанин који испуњава следеће опште ослове:

- 1) да је здрав и способан за војну службу;
- 2) да за послеђње две године, пре пријема односно произвођења, није судски безусловно кажњен затвором или строгим затвором за кривично дело;
- 3) да се против њега не води кривични поступак за дело које се гони по службеној дужности;
- 4) да је одслужио или на други начин регулисао војни рок, а жена да је навршила осамнаест година живота.

ц) Попуна активним подофицирима

Члан 42.

Редовна попуна Југословенске народне армије активним подофицирима родова и служби врши се произвођењем питомаца војне школе за активне подофицире у чин водника, када ту школу заврше.

Члан 43.

За активног подофицира рода или службе, осим лица и члана 42. овог закона, може бити примљен и:

- 1) десетар,
- 2) резервни подофицир.

Десетар може, по одслужењу војног рока, бити произведен у чин активног водника ако има повољну оцену и ако положи испит за чин водника.

Члан 45.

Резервни подофицир може бити примљен за активног подофицира рода одговарајућег чина ако испуњава опште услове (члан 41) и ако положи испит за активног подофицира.

Резервни подофицир може бити примљен за активног подофицира службе одговарајућег чина ако испуњава опште услове (члан 41) и ако има стручну спрему за службу у коју се прима.

Испит из става 1. овог члана не полаже резервни подофицир који је раније био активни подофицир.

д) Попуна активним официрима рода

Члан 46.

Редовна попуна Југословенске народне армије активним официрима родова врши се произвођењем питомаца војне академије и друге школе за активне официре у чин потпоручника, кад односну школу заврше.

Члан 47.

За активног официра рода, осим лица из члана 46. овог закона, може бити примљен, односно произведен:

- 1) активни подофицир рода;
- 2) резервни официр рода;
- 3) питомац који је завршио школу за резервне официре.

Члан 48.

Активни подофицир рода може бити произведен у чин активног потпоручника ако, поред општих услова из члана 41. тач. 2. и 3. овог закона, испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да има чин водника И класе или виши;
- 2) да у служби има последњу оцену најмање »истиче се«;
- 3) да није старији од 30 година;
- 4) да је положио испит за чин активног потпоручника рода.

Члан 49.

Резервни официр рода може бити примљен за активног официра рода одговарајућег чина ако испуњава опште услове (члан 41) и ако положи испит за чин активног официра.

Испит из става 1. овог члана не полаже резервни официр рода који је раније био активни официр.

Члан 50.

Питомац који је завршио школу за резервне официре може бити примљен за активног официра рода и произведен у чин активног потпоручника ако испуњава опште услове (члан 41) и ако положи испит за чин активног потпоручника.

е) Попуна активним официрима служби

Члан 51.

Редовна попуна Југословенске народне армије активним официрима служби врши се произвођењем питомаца војне академије и друге школе за активне официре у чин потпоручника, кад односну школу заврше.

Члан 52.

За активног официра службе, осим лица из члана 51. овог закона, може бити произведен, односно примљен:

- 1) питомац који је завршио школу за резервне официр
- 2) активни подофицир;
- 3) активни војни службеник;
- 4) резервни официр;
- 5) војник-обвезник, резервни подофицир и резервни војни службеник који има високу стручну спрему.

Питомац који заврши школу за резервне официре, кад се прима за активног официра службе, производи се у чин поручника ако има високу стручну спрему, односно у Чин потпоручника ако има вишу или средњу стручну спрему за службу у коју се прима.

Члан 54.

Активни подофицир рода, односно службе може бити произведен у чин активног потпоручника службе ако, поред општих услова из члана 41. тач. 2. и 3. овог закона, испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да има чин водника И класе или виши;
- 2) да у служби има послеђњу оцену најмање »истиче се«;

- 3) да није старији од 30 година;
- 4) да је положио испит за активног потпоручника службе.

Активни подофицер који стекне високу стручну спрему може бити произведен у чин поручника, а активни подофицер који стекне вишу стручну спрему у чин потпоручника службе која одговара стеченој стручној спреми, ако испуњава опште услове из члана 41. тач. 2. и 3. овог закона и ако има повољну оцену у служби.

Члан 55.

Активни војни службеник може бити преведен за активног официра службе и произведен у одговарајући официрски чин ако, поред општих услова из члана 41. тач. 2. и 3. овог закона, испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да има ВИИ класу или вишу;
- 2) да има послеђњу оцену у служби повољну;
- 3) да има стручну спрему за службу у коју се преводи;
- 4) да је положио испит за чин активног официра.

Испит из тачке 4. става 1. овог члана не полаже активни војни службеник који има високу стручну спрему или који је положио испит за ИИИ класу војног службеника.

Активном војном службенику који се преводи по ставу 1. овог члана време проведено у класи рачуна се као време проведено у чину у који је произведен.

Активни војни службеник IX и VIII класе музичке службе може бити произведен у чин активног потпоручника музичке службе ако испуњава услове из тачке 2. става 1. овог члана, ако има завршену школу за војне диригенте, односно одговарајућу школу и ако положи испит за чин потпоручника те службе.

Активни војни службеник IX до ВИИ класе који стекне високу стручну спрему а испуњава опште услове из члана 41. тач. 2. и 3. и из тачке 2. става 1. овог члана, може бити произведен у чин поручника службе која одговара његовој стручној спреми. Под истим условима може бити произведен у чин потпоручника службе активни војни службеник IX и VIII класе који стекне вишу стручну спрему.

Члан 56.

Резервни официр рода или службе може бити примљен за активног официра службе одговарајућег чина ако испуњава опште услове (члан 41) и ако има стручну спрему за службу у коју се прима. Резервни официр чина потпоручника који има високу стручну спрему прима се у чину поручника.

Члан 57.

Војник-обвезник, резервни подофицер или резервни војни службеник који има високу стручну спрему може бити примљен за активног официра службе и произведен у чин поручника ако испуњава опште услове (члан 41) и ако положи испит за чин активног потпоручника службе у коју се прима.

Резервни војни службеник В или више класе који се производи у официрски чин по ставу 1, овог члана производи се у чин који одговара класи коју је имао, ако положи испит за чин активног официра.

ф) Попуна активним војним службеницима

Члан 58.

За активног војног службеника производи се питомац који заврши школу за активне војне службенике.

Питомац се производи у класу активног војног службеника одређене службе према стручној спреми коју је стекао завршетком односне школе (члан 63).

Члан 59.

За активног војног службеника може бити преведен, односно примљен:

- 1) активни и резервни подофицер;
- 2) активни и резервни официр;
- 3) резервни војни службеник;
- 4) војник-обвезник.

Члан 60.

Активни подофицер чина старијег водника И класе и заставника или активни официр може бити преведен за активног војног службеника ако има стручну спрему за службу у коју се преводи.

Лице из става 1. овог члана преводи се у класу војног службеника која одговара његовом чину, а време проведено у чину из кога се преводи рачуна се као време проведено у класи у коју је преведено.

Члан 61.

Активни подофицер може бити произведен за активног војног службеника ВИИ класе, ако поред општих услова из члана 41. тач. 2. и 3. овог закона испуњава и следеће посебне услове:

- 1) да има чин водника И класе или виши;
- 2) да у служби има последњу оцену најмање »истиче се«;
- 3) да је положио испит за војног службеника ВИИ класе. Активни подофицер који стекне вису стручну спрему може бити произведен у ВИИ класу, а подофицер који стекне високу стручну спрему у ВИ класу, ако испуњава опште услове из члана 41. тач. 2. и 3. овог закона и ако има повољну оцену у служби.

Члан 62.

Резервни подофицер чина старијег водника И класе или заставника, резервни официр или резервни војни службеник IX класе и више може бити примљен за активног војног службеника класе која одговара његовом чину, односно класи, ако испуњава опште услове (члан 41) и ако има стручну спрему за службу у коју се прима.

На лица из става 1. овог члана примењиваће се одредбе члана 63. овог закона, ако је, с обзиром на њихову стручну спрему, то за њих повољније.

Члан 63.

Војник-обвезник који испуњава опште услове (члан 41) може бити примљен за активног војног службеника службе за коју има стручну спрему и произведен у класу, и то:

- 1) ако има средњу стручну спрему — у IX класу;
- 2) ако има вишу стручну спрему — у VII класу;
- 3) ако има високу стручну спрему — у VI класу.

Питомац који заврши војну музичку школу производи се у IX класу војног службеника.

Војни службеник који стекне стручну спрему вишу од оне коју је имао унапређује се у почетну класу према стручној спремности коју је стекао, ако та стручна спрема одговара служби у којој се налази и ако је то за њега Повољније.

Војни службеник који стекне стручну спрему вишу од оне коју је имао, а која не одговара служби у којој се налази, може бити преведен у другу службу која одговара стручној спремности коју је стекао.

г) Заједничке одредбе о попуни активним војним лицима

Члан 64.

Ако то нарочите потребе службе захтевају, војник-обвезник, резервни подофицер, официр или војни службеник који има стручну спрему за службу у којој се прима и ако испуњава опште услове (члан 41) изузетно може бити примљен за активног официра службе или војног службеника у чину, односно класи која ће му се одредити према стручној спремности и годинама службе.

Члан 65.

Полагање испита из чл. 44, 45. став 1. члана 48. тачка 4. члана 49. став 1. чл. 50, 54. став 1. тачка 4, члана 55. став 1. тачка 4. и став 4, чл. 57. и 61. став 1. тачка 3. овог закона одобрава се лицу које испуњава прописане услове за пријем у активну војну службу, односно за превођење и ако постоји упражњено формацијско место и потреба службе да се то место попуни.

Активном подофициру из чл. 48. и 54. овог закона неће се одобрити полагање испита ако у испитној години за коју пријављује испит навршава тридесет година живота.

Државни секретар за народну одбрану прописује за који се чин активног подофицира, односно активног официра полагају испити из члана 45. став 1, члана 49. став 1, члана 55. став 1. тачка 4. и члана 57. став 2. овог закона.

Одредбе из чл. 127. до 130. овог закона примењују се и на испите из става 1. овог члана.

Члан 66.

Питомац школе за активне подофицире, официре или војне службенике производи се у чин, односно класу даном завршетка војне школе и од тог дана постаје активни подофицер, официр, односно војни службеник.

Лице које се прима у активну војну службу постаје активни подофицер, официр, односно војни службеник даном ступања на дужност, на основу акта о пријему и произвођењу. Резервни подофицер, официр или војни службеник постаје активни подофицер, официр, односно војни службеник даном ступања на дужност, на основу акта о пријему.

Члан 67.

Пријем лица из резервног састава у активну војну службу врши се по молби.

Превођење активног подофицира, официра или војног службеника из једне од тих категорија у другу врши се по молби или по потреби службе. За превођење по потреби службе потребан је пристанак лица које се преводи.

х) Пријем у активну војну службу по уговору

Члан 68.

Југословенски држављанин који испуњава опште услове из члана 41. овог закона може бити по уговору примљен за активног подофицира, официра или војног службеника на одређено време, које не може бити краће од три ни дуже од девет година (служба на уговорени рок).

Дужност, место и трајање службе утврђују се уговором.

Државни секретар за народну одбрану одређује чин, односно класу коју ће лице које се прима у службу на уговорени рок имати за време те службе. Чин се одређује према стручној спремности, годинама службе и дужности коју ће односно лице вршити. На та лица не односе се одредбе овог закона о унапређивању активних војних лица.

Члан 69.

Служба на уговорени рок престаје истеком уговорног рока или због разлога наведених у члану 257. тач. 2, 3, 7. и 8. овог закона. Служба може престати по споразуму и пре истека уговореног рока.

Лице коме престане служба на уговорени рок не задржава у резерви чин, односно класу коју је имало за време те службе.

и) Попуна грађанским лицима

Члан 70.

Грађанска лица примају се у службу у Југословенску народну армију по прописима о радним односима (глава XIII овог закона).

2. Попуна резервног састава

Члан 71.

Попуна резервног састава Југословенске народне армије војницима-обвезницима врши се по посебном савезном закону.

Члан 72.

Резервни састав Југословенске народне армије попуњава се подофицирима:

- 1) произвођењем десетара у чин резервног водника;
- 2) превођењем активних подофицира у резервни састав.

У чин резервног водника може бити произведен десетар који је одслужио војни рок, ако је за време служења војног рока или на војној вежби оцењен као способан за вршење дужности водника.

Члан 73.

Резервни састав Југословенске народне армије попуњава се официрима:

- 1) произвођењем резервних подофицира који су успешно завршили школу за резервне официре — у чин резервног потпоручника;
- 2) превођењем активних официра у резервни састав.

Члан 74.

У чин резервног потпоручника може бити произведен и:

- 1) војник-обвезник који има вишу или високу стручну спрему и који за време

служења војног рока или на војној вежби добије повољну оцену и положи испит за чин резервног потпоручника;

2) резервни подофицир ако је на војној вежби повољно оцењен и ако положи испит за чин резервног потпоручника.

У погледу полагања испита из овог члана примењују се одредбе чл. 124, 127. до 130. овог закона.

Члан 75.

Резервни састав Југословенске народне армије попуњава се војним службеницима:

1) произвођењем за војног службеника војника-обвезника;

2) превођењем активних војних службеника у резервни састав.

За војног службеника може бити произведен војник-обвезник који има најмање средњу стручну спрему и који је на војној вежби повољно оцењен.

Војници-обвезници са високом или вишом стручном спремом производе се у резервне војне службенике ВИИ класе, а војници-обвезници са средњом стручном спремом — у резервне војне службенике IX класе.

3. Превођење у други род или службу

Члан 76.

Подофицир или официр може бити, по потреби службе или по молби, преведен из једног рода у други, односно из једне службе у другу или из рода у службу и обратно, а војни службеник из једне службе у другу ако има стручну спрему за род, односно службу у коју се преводи.

Подофицир, официр или војни службеник може, по потреби службе или по молби, бити упућен на преквалификацију ради стицања стручне спреме за превођење на основу става 1. овог члана.

Стручна спрема за други род, односно службу може се стећи и практичним радом. Државни секретар за народну одбрану прописује услове и начин стицања те спреме.

Превођење и преквалификација војника јноже се вршити само по потреби службе.

4. Попуна у ратном стању

Члан 77.

Врховни командант може прописати да се пријем и произвођење подофицира, официра и војних службеника у рат-ном стању врши без обзира на услове прописане у овом закону, а с обзиром на осведочену храброст, способност за командовање и руковођење, стручност, као и за ратне заслуге.

Г л а в а V ОБУКА И ШКОЛОВАЊЕ

Члан 78.

За време служења у Југословенској народној армији војници се оспособљавају за вршење војничких дужности на обуци у војним јединицама и на курсевима за посебно стручно оспособљавање.

Ради оспособљавања војника за вршење дужности разводника и десетара могу се оснивати курсови.

Члан 79.

Ради стицања стручне спреме за подофицира, официра и војног службеника, постоје војне школе за активне подофицире, активне официре, активне војне службенике и резервне официре.

Школе за активне официре су војне академије и школе за официре одређених служби.

Члан 80.

За стручно усавршавање активних војних лица, оснивају се школе за усавршавање у оквиру рода или службе, и школе за преквалификацију.

За стручно усавршавање и преквалификацију активних и резервних подофицира, официра и војних службеника могу се организовати курсови.

Члан 81.

Највишу војну стручну спрему стичу активни официри школовањем у Вишој војној академији и у Ратној школи.

Члан 82.

Организацију виших војних академија и Ратне школе, услове за пријем у те школе, програме тих школа и друга питања у вези с њиховим радом прописује врховни командант.

Организацију осталих војних школа, услове за пријем у те школе, програме, оцењивање и друга питања у вези са радом тих школа прописује државни секретар за народну одбрану.

Члан 83.

Лица која се налазе на школовању у војним школама наведеним у члану 79. овог закона су питомци војних школа, а подофицири, официри и војни службеници који се налазе на школовању у војним школама и курсовима наведеним у чл. 80. и 81. овог закона су слушаоци.

Члан 84.

Ради обезбеђивања потребног броја кандидата за пријем у војне школе и службе Југословенске народне армије, могу се као војне установе оснивати гимназије, средње и више стручне школе« предвиђене општим прописима о школству.

Ради попуне формацијских места за која је потребна стручна спрема која се не може стећи у војним школама и ради попуне војних школа питомцима, Државни секретаријат за народну одбрану може давати стипендије студентима виших и високих школа и факултета, као и ученицима гимназија и стручних школа (војни стипендисти).

Ради попуне одређених формацијских места могу се упућивати на школовање у школе из става 1. овог члана и активна војна лица.

Услове стипендирања студената и ученика и износе стипендија прописује државни секретар за народну одбрану.

Члан 86.

Државни секретаријат за народну одбрану може оснивати интернате за ученике и студенте — војне стипендисте.

Члан 87.

Лице које се школовало у војним школама за активна војна лица из члана 79. овог закона, које се школовало на терет предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану у школама из члана 84. овог закона, које је примало стипендију (члан 85. став 1) или које се налазило у интернату Државног секретаријата за народну одбрану (члан 86) и активно војно лице које је упућено на школовање по члану 85. став 2. овог закона, дужно је да после завршеног школовања остане на служби у Југословенској народној армији двоструко време трајања школовања, односно стипендирања, али та обавеза не може трајати дуже од десет година.

Члан 88.

Лица која су се школовала у војним школама за активна војна лица из члана 79. овог закона, или која су се школовала на терет предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану у школама из члана 84. овог закона ради

попуне војних школа питомцима и активна војна лица упућена на школовање по члану 85. став 2. овог закона, по завршеном школовању извршавају обавезу служења у Југословенској народној армији као активна војна лица. Уговором се утврђује у ком својству ће ту обавезу извршити лица која су примала стипендију или се налазила у интернату Државног секретаријата за народну одбрану (члан 85. став 1. и члан 86), односно лица која су се школовала на терет предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану у школама из члана 84. овог закона ради попуне служби Југословенске народне армије.

Члан 89.

Лице које за време службе у Југословенској народној армији заврши специјализацију на коју је упућено по молби или по пристанку — дужно је да остане на служби у Југословенској народној армији и онолико времена колико се налазило на специјализацији. Ако је то лице завршило специјализацију у иностранству, дужно је да остане на служби у Југословенској народној армији двоструко време трајања специјализације.

Време проведено на специјализацији не рачуна се за испуњење обавезе из члана 87. овог закона.

Члан 90.

У смислу овог закона подразумева се: под нижом спремом — завршена основна школа; под средњом стручном спремом — завршена гимназија или средња стручна школа; под вишом стручном спремом — завршена виша стручна школа или први ступан факултета, односно високе школе, а под високом стручном спремом — завршен факултет или њему равна висока школа.

Савезни секретар за просвету и културу, у сагласности са државним секретаром за народну одбрану, прописује које војне школе одговарају појединим школама односно стручној спреми у грађанству.

Овлашћује се државни секретар за народну одбрану да пропише који степен стручне спреме дају војне школе у вези са распоређивањем и напредовањем у

активној војној служби, као и да одреди којој војној школи из чл. 79, 80. и 81. овог закона одговара војна школа коју активно војно лице заврши у иностранству.

Члан 92.

Овлашћује се савезни секретар за рад да, у сагласности са државним секретаром за народну одбрану, а у складу са општим прописима, пропише који степен стручног образовања могу стицати војници практичним радом на пословима одређених занимања и на стручним курсовима у Југословенској народној армији.

Г л а в а VI

УНАПРЕЂИВАЊЕ ВОЈНИКА, ПОДОФИЦИРА, ОФИЦИРА И ВОЈНИХ СЛУЖБЕНИКА

1. Унапређивање војника

Члан 93.

Војник може бити унапређен у чин развођника ако се Истакне као добар војник и ако је оцењен да са успехом може вршити дужност развођника.

Разводник може бити унапређен у чин десетара ако заврши курс за десетара или ако се нарочито истакне у служби и буде оцењен да са успехом може вршити дужност десетара.

Члан 94.

У чин резервног развођника може бити унапређен војник-обвезник који се на војној вежби истакне као добар војник и који буде оцењен да са успехом може вршити дужност развођника.

У чин резервног десетара може бити унапређен резервни разводник који се на војној вежби истакне и буде оцењен да са успехом може вршити дужност десетара.

Члан 95.

Унапређивање војника врши старешина на положају команданта пука, самосталног батаљона или вишем.

2. Унапређивање активних војних лица

а) Општи услови за унапређивање

Члан 96.

За унапређење у виши чин, односно вишу класу активно војно лице дужно је да испуни следеће опште услове:

- 1) да је служило одређено време у чину, односно класи;
- 2) да за послеђње две године до унапређења има повољне оцене у служби;
- 3) да за послеђње две године до унапређења, није безусловно кажњено затвором за кривично дело;
- 4) да у току послеђње године до унапређења није било кажњено за дисциплински преступ на казну затвора или казну враћања на формацијско место нижег чина, односно класе, а активни подофицир и војни службеник IX и VIII класе да није био кажњен ни за дисциплинску грешку затвором у укупном трајању више од 15 дана;

5) да се против њега не води кривични поступак за кривично дело које се гони по службеној дужности нити поступак пред дисциплинским судом.

Покретање кривичног поступка чини сметњу за унапређење кад је отворена кривична истрага или је подигнута оптужница ако истрага није отворена, а покретање поступка пред дисциплинским судом, кад је донето решење о стављању под дисциплински суд.

б) Унапређивање активних подофицира

Члан 97.

У виши подофицирски чин унапређује се активни подофицир који испуњава опште услове за унапређење, када проведе у чину, и то:

- водника 4 године;
- водника I класе 4 године;
- старијег водника 5 година;
- старијег водника I класе 5 година.

Члан 98.

У Чин старијег водника и у виши чин унапређује се активни подофицир ако положи испит за чин старијег водника и ако у оквиру формације рода, односно службе постоји непопуњено место предвиђено за чин старијег водника, старијег водника II класе или заставника.

ц) Унапређивање активних официра

Члан 99.

У чин поручника и у чин капетана унапређује се активни официр који испуњава опште услове за унапређење када проведе у чину, и то:

- потпоручника 3 године;
- поручника 3 године.

Члан 100.

У чин капетана II класе унапређује се активни официр у чину капетана који успуњава опште услове за унапређење, ако је постављен на место за које је формацијом предвиђен чин капетана II класе или виши чин, и ако је у чину капетана провео:

- 1) 3 године — активни официр који је завршио војну академију или који има високу стручну спрему своје службе, односно одређене специјалности рода;
- 2) 5 година — активни официр који нема стручну спрему наведену у тачки 1. овог става.

Активни официр у чину капетана који испуњава опште услове за унапређење, унапредиће се у чин капетана I класе иако није постављен на место за које је формацијом предвиђен чин капетана II класе или виши чин, кад у чину капетана проведе три године дуже него Што је прописано у ставу 1. овог члана.

У чин мајора унапређује се активни официр у чину капетана II класе који испуњава опште и посебне услове за унапређење (чл. 96. и 106. до 108), ако за унапређење постоји непопуњено место за чин мајора у оквиру формације рода, односно службе и ако је у чину капетана I класе провео 4 године.

Не сматра се да је попуњено место за чин мајора а оквиру формације — ако је на то место постављен старешина другог чина.

Члан 102.

Од официра у чину капетана II класе који испуњавају услове за унапређење, првенство на унапређење има лице које је постављено на место за које је формацијом предвиђен чин мајора или виши чин.

Од официра у чину капетана II класе који испуњавају услове за унапређење, а не налазе се на месту за које је формацијом предвиђен чин мајора или виши чин првенство на унапређење има лице:

- 1) које је пре, рачунајући по годинама, положило испит;
- 2) које има већу стручну спрему;
- 3) које има бољу оцену;
- 4) које је дуже времена у чину.

Члан 103.

У чин потпуковника унапређује се активни официр у чину мајора који испуњава опште услове за унапређења ако је постављен на место за које је формацијом предвиђен чин потпуковника или виши чин и ако је у чину мајора провео 4 године.

Члан 104.

У чин пуковника може бити унапређен активни официр у чину потпуковника који испуњава опште и посебне услове за унапређење (чл. 96. и 106. до 108) ако је постављен на место за које је формацијом предвиђен чин пуковника и ако је у чину потпуковника провео најмање 5 година.

Члан 105

У чин генерал-мајора и виши чин може бити унапређен активни официр у чину пуковника, односно у вишем чину, ако испуњава опште и посебне услове за унапређење (чл. 96. и 106. до 108) и ако за унапређење постоји непопуњено место за односни чин у оквиру формације.

Члан 106.

У чин мајора и виши чин може бити унапређен активни официр који је завршио војну академију или који има високу стручну спрему своје службе, односно одређене специјалности рода.

Активни официр који није завршио војну академију или који нема високу стручну спрему своје службе може бити унапређен у чин мајора и напредовати до чина потпуковника закључно, ако заврши, војну школу за усавршавање којој на основу члана 91. овог закона буде одређен степен више стручне спреме, или ако у грађанству стекне вишу стручну спрему своје службе.

У чин генерал-мајора може бити унапређен активни официр у чину пуковника који је завршио вишу војну академију, односно у службама — факултет или највишу војну школу за службу у којој се налази.

Члан 107.

За унапређење у чин мајора и генерал-мајора активни официр дужан је да положи испит. Испит за чин генерал-мајора полажу активни официри у чину пуковника које одреди државни секретар за народну одбрану на предлог Војног савета.

Официр који је завршио вишу војну академију са одличним успехом ослобађа се од полагања испита за унапређење у чин мајора.

У чин мајора и виши чин може бити унапређен активни официр који проведе одређено време на командним положајима и другим дужностима, које пропише државни секретар за народну одбрану.

д) Унапређивање активних војних службеника

Члан 109.

Активни војни службеник који испуњава опште услове за унапређење, унапређује се у вишу класу ако у оквиру формације постоји непопуњено место предвиђено за стручну спрему коју има и ако проведе у класи, и то:

- 1) активни војни службеник са средњом стручном спремом:
у IX и VIII класи — по 4 године,
у VII класи — 3 године,
у VI и V класи — по 4 године;
- 2) активни војни службеник са вишом стручном спремом:
у VII класи — 3 године,
у VI класи — 4 године,
у V класи — 3 године,
у IV класи — 4 године,
у III класи — 5 година;
- 3) активни војни службеник са високом стручном спремом:
у VI и V класи — по 3 године,
у IV и III класи по 4 године,
у II класи — 5 година.

Члан 110.

Активни војни службеници дужни су да за унапређење положе испит, и то:

- 1) војни службеници са средњом стручном спремом — за VII класу;
- 2) војни службеници са вишом и високом стручном спремом — за III класу.

Члан 111.

Активни војни службеник може напредовати зависно од стручне спреме која одговара служби којој припада, ако има:

- 1) средњу стручну спрему — до IV класе;
 - 2) вишу стручну спрему — до II класе;
 - 3) високу стручну спрему — до I класе.
- е) Ванредно унапређивање

Члан 112.

Активни подофицир, официр или војни службеник може изузетно бити унапређен у непосредно виши чин, односно класу, без обзира на услове за унапређивање прописане овим законом, ако је показао ванредне успехе у раду или ако је дугогодишњом савесном службом стекао заслуге за Југословенску народну армију.

3. Унапређивање резервних подофицира, официра и војних службеника

Члан 113.

Резервни подофицир, официр или војни службеник који испуни услове за унапређење прописане овим законом унапређује се у виши чин, односно вишу класу према потреби попуне Југословенске народне армије у ратном стању.

Члан 114.

За унапређење у виши чин, односно вишу класу резервни подофицир, официр или војни службеник дужан је да испуни следеће услове:

- 1) да је у чину, односно класи у којој се налази провео време одређено у члану 115. овог закона;
- 2) да за последње две године до унапређења није судски безусловно кажњен затвором за кривично дело;
- 3) да је са успехом завршио војну вежбу;
- 4) да у току последње године до унапређења није кажњен од суда части;
- 5) да се против њега не води кривични поступак нити поступак пред судом части.

Члан 115.

За унапређење у виши чин резервни подофицир је дужан да у чину у коме се налази проведе време прописано у члану 97. овог закона.

За унапређење у виши чин резервни официр дужан је да проведе у чину и то:
потпоручника 4 године,
поручника 4 године,
капетана 5 година,
капетана I класе 5 година,
мајора 6 година.

За унапређење у вишу класу резервни војни службеник дужан је да у класи проведе време које је према степену стручне спреме прописано у члану 109. овог закона, а за унапређење у VI класу и вишу класу једну годину дуже од времена прописаног одредбама тог члана.

Члан 116.

У чин старијег водника резервни подофицир може бити унапређен кад положи испит за тај чин, ако испит није положио у току раније службе у сталном саставу.

Члан 117.

Резервни официр може бити унапређен у чин резервног мајора рода ако положи испит за тај чин, а резервни официр службе — ако има високу стручну спрему и ако положи испит за чин мајора службе.

Резервни официр може бити унапређен до чина потпуковника, а за ратне заслуге и у чин пуковника и виши чин.

Члан 118.

Резервни подофицир, официр или војни службеник који је у активној служби провео у једном чину, односно класи најмање две године може бити унапређен у виши чин, односно вишу класу — иако није био на војној вежби.

На основу повољне оцене са једне војне вежбе резервни подофицир, официр или војни службеник може бити и два пута унапређен.

Резервни официр са високом стручном спремом и резервни официр који је ратном формацијом предвиђен за одређену војну руководећу дужност за коју има потребну стручну спрему може, када то потребе поуне захтевају, изузетно бити унапређен и без војне вежбе, односно може на основу једне војне вежбе бити унапређен више пута, као и бити ванредно унапређен без обзира на прописане услове за унапређење.

Члан 119.

Резервни војни службеник може напредовати, и то:

- 1) ако има средњу или вишу стручну спрему — до IV класе;
- 2) ако има високу стручну спрему — до II класе.

Резервни војни службеник са високом стручном спремом може бити унапређен у III класу ако положи испит за ту класу.

Резервни војни службеник може бити унапређен у I класу само за ратне заслуге.

4. Предлагање за унапређивање

Члан 120.

Унапређивање војника, подофицира, официра и војних службеника врши се на предлог надлежног старешине.

Члан 121.

Предлог за унапређење подофицира, официра до чина потпуковника и војних службеника доставља се за сва лица која испуњавају услове за унапређење прописане овим законом. Предлог се доставља преко претпостављених старешина (редовним путем) старешини надлежном за унапређење.

Сваки старешина виши од старешине који је поднео предлог за унапређење одбиће предлог ако утврди да лице предложено за унапређење не испуњава услове за унапређење. Кад за унапређење не постоји непопуњено место у оквиру формације, предлог ће одбити државни секретар за народну одбрану или старешина кога он овласти.

Предлог за унапређење у чин пуковника и виши чин подноси државни секретар за народну одбрану.

5. Унапређивање питомаца војних школа

Члан 122.

Питомци војних школа за активне подофицире и за активне и резервне официре унапређују се зависно од временаведеног у школи и успеха на школовању.

Питомци школа за активне подофицире унапређују се до чина десетара. Питомци школа за активне официре унапређују се до чина водника I класе, а питомци школа за резервне официре — до чина водника.

Овлашћује се државни секретар за народну одбрану да донесе ближе прописе о унапређивању питомаца војних школа.

6. Унапређивање у ратном стању

Члан 123.

Врховни командант може прописати да се унапређивање у ратном стању врши без обзира на услове одређене у овом закону, а с обзиром на храброст, способност за команђовање и руковођење, као и за ратне заслуге.

7. Полагање испита за чин, односно класу

Члан 124.

Подофицир, официр или војни службеник подноси пријаву за полагање испита за чин, односно класу у календарској години која претходи години у којој жели да полаже испит. Пријава се подноси редовним путем старешини надлежном за одобравање полагања испита.

Пуковник не подноси пријаву за полагање испита за чин генерал-мајора.

Члан 125.

Полагање испита за Чин старијег водника и чин мајора, односно за VII и III класу војног службеника одобрава се кандидату који је у чину водника I класе и капетана I класе, односно у VIII или IV класи војног службеника провео једну годину.

Изузетно од става 1. овог члана, активном официру службе у чину поручника и капетана, односно војном службенику VI и V класе, који имају високу стручну спрему своје службе одобриће се полагање испита за чин мајора, односно за III класу војног службеника после три године службе у чину поручника или капетана, односно у VI или V класи војног службеника.

Члан 126.

Официр службе или војни службеник који има вишу или високу стручну спрему своје службе полаже стручне предмете испита за чин мајора, односно војног службеника III класе по програму одговарајућег испита у грађанству, ако такав испит постоји.

Положен одговарајући испит у грађанству признаје се као положен испит из стручних предмета који су предвиђени у програму испита за чин, односно класу.

Члан 127.

Испит се полаже пред испитном комисијом.

Испитна комисија је дужна да у испитној години за коју су пријавила испит позове и испита сва лица којима је одобрено полагање испита.

Члан 128.

Кандидат који није положио испит — може испит поновити по истеку две године од дана кад је први пут започео полагање испита.

Подофицир, официр или војни службеник који је два пута полагао испит па га није положио не може испит више полагати.

Члан 129.

Државни секретар за народну одбрану прописује који се испити положени у грађанству признају као положени испити из стручних предмета испита за чин, односно класу (члан 126. став 2).

Савезни секретар за буџет и организацију управе, у сагласности са државним секретаром за народну одбрану, прописује који се положени испит за чин, односно класу признаје као положени испит у грађанству.

Члан 130.

Овлашћује се државни секретар за народну одбрану да донесе ближе прописе о полагању испита за чин, односно класу.

Г л а в а VII
СТАЊА У СЛУЖБИ

Члан 131.

Активно војно лице може у току службе бити на дужности, школовању, течењу, односно боловању, расположењу или удаљено од дужности.

Члан 132.

Активни подофицир и официр поставља се, по правилу, на формацијско место свог чина а активни војни службеник на формацијско место за које је предвиђена стручна спрема коју има.

Члан 133.

Активно војно лице које се истиче стручном спремом или способношћу за командовање и руковођење може бити постављено на формацијско место непосредно вишег чина, односно на формацијско место непосредно вишег степена стручне спреме.

Члан 134.

Активно војно лице може бити по потреби службе одређено за вршиоца дужности на формацијско место вишег чина, односно вишег степена стручне спреме. На положају вршиоца дужности непосредно вишег чина активно војно лице може се налазити најдуже две године.

Члан 135.

Активно војно лице може бити постављено на формацијско место непосредно нижег чина, односно непосредно нижег степена стручне спреме:

- 1) по потреби службе;
- 2) због неповољне оцене.

Активно војно лице поставља се на формацијско место непосредно нижег чина, односно непосредно нижег степена стручне спреме, кад му је војни дисциплински суд изрекао такву казну.

Лице постављено по ставу 1. тачка 1. овог члана задржава право свог чина, односно класе.

Лице постављено по ставу 1. тачка 2. или по ставу 2. овог члана, — има права везана за то место.

Члан 136.

На формацијска места одређена за официре могу се, по правилу, постављати само официри, на формацијска места одређена за војне службенике — само војни службеници, а на формацијска места одређена за подофицире — само подофицир.

Врховни командант може прописати да се, ако не постоји могућност постављења на начин предвиђен формацијом, одступи од начела изложеног у ставу 1. овог члана (алтернативно постављење).

Члан 137.

Активно војно лице може, по потреби, бити упућено рад у други државни орган или у радну организацију. Такво лице има права свог чина, односно класе.

Старешини који је привремено спречен да врши дужност одређује се заступник. Заступник се може привремено одредити и на упражњено формацијско место. Заступник може вршити дужност поред своје редовне дужности. Заступање може трајати најдуже шест месеци, а по одлуци другопретпостављеног старешине — до једне године.

Члан 139.

Активно војно лице упућено на школовање које траје дуже од једне године разрешава се од дужности.

Време проведено на школовању признаје се активном војном лицу као време проведено у активној војној служби. За то време активно војно лице има права свог чина, односно класе и напредује под условима прописаним овим законом.

Члан 140.

Активни подофицир који је примљен на школовање у војну академију или у другу школу за активне официре за време школовања има сва права и обавезе прописане за питомце. То лице задржава чин активног подофицира док не стекне услове за унапређење по прописима за унапређење питомаца, односно школе. Време проведено на школовању рачуна му се као време проведено у активној војној служби.

Ако подофицир из става 1. овог члана буде оптужен из школе пре завршетка школовања или ако школу не заврши, признаје му се чин који је стекао у школи ако је тај чин виши од чина који је имао пре ступања у школу, а време проведено у школи признаје му се за напредовање.

Активни подофицир који се налази на школовању у војној академији или другој школи за активне официре може изгубити чин или службу под условима и у поступку који су прописани за активна војна лица.

Активно војно лице које због болести не може вршити службу разрешава се од дужности ако болест траје, или ако надлежни орган војне санитетске службе предвиђа да ће трајати, дуже од шест месеци.

Члан 142.

На командним и руководећим дужностима које одреди државни секретар за народну одбрану активни официр може остати највише шест година, после ког времена се премешта на другу дужност или на исту дужност у другој јединици, односно установи. Изузетно може остати на истој дужности у истој јединици, односно установи и више од шест година ако то потреба службе захтева:

- 1) официр кога поставља врховни командант — по решењу врховног команданта;
- 2) официр кога поставља други старешина — по решењу државног секретара за народну одбрану или старешина кога он овласти.

Члан 143.

Премештај војних лица врши се по потреби службе.

Активно војно лице може поднети молбу за премештај.

Премештаји по молби врше се у време које одреди државни секретар за народну одбрану.

Члан 144.

Активно војно лице може бити привремено додељено на рад другој војној јединици, односно установи у истом или другом месту службовања ради заступања или других потреба службе. Додељивање на рад ради заступања може трајати највише једну годину у току пет година, а због других разлога — највише шест месеци у току две године.

Члан 145.

Активно војно лице које после укидања организационе јединице или његовог формацијског места не може бити постављено на друго формацијско место у оквиру рода, односно службе којој припада ставља се на расположење.

Активно војно лице може бити стављено на расположење ради подмлађивања кадра или кад то захтевају посебне потребе службе.

Активно војно лице може бити на расположењу најдуже шест месеци рачунајући од дана разрешења од дужности.

Члан 146.

Активно војно лице биће удаљено од дужности:

- 1) за време док се налази у истражном затвору;
- 2) за време издржавања казне затвора, због кривичног дела.

Активно војно лице може бити удаљено од дужности ако је против њега покренут кривични поступак или поступак пред војним дисциплинским судом, а кривично дело, односно дисциплински преступ, је такве природе да би било штетно по интересе службе да такво лице и даље остане на дужности.

Лице које је удаљено од дужности по ставу 2. овог члана може изузетно бити распоређено на рад у јединици, односно установи у којој је на служби или у другој јединици, односно установи у месту службовања.

Члан 147.

Удаљење активног војног лица од дужности траје до окончања кривичног или дисциплинског поступка, односно до завршетка издржавања казне затвора. Кад се у току поступка утврди да су престали разлози због којих је донет акт о удаљењу од дужности, надлежни старесина ће тај акт укинути.

Време за које је активно војно лице удаљено од дужности не рачуна му се за напредовање.

Члан 148.

Активно војно лице према коме кривични, односно дисциплински поступак буде обустављен или које буде пра. воснажном одлуком суда ослобођено од оптужбе, или оптужба буде одбијена али не због ненадлежности суда, или оно у поновљеном поступку или у поступку по захтеву за заштиту законитости буде ослобођено од

оптужбе, или ако у дисциплинском поступку буде кажњено само за дисциплинску грешку — сматраће се као да није ни било удаљено од дужности.

Члан 149.

За постављење на положаје по ратној формацији, одредбе чл. 132. до 136. овог закона примењују се и на резервне подофицире, официре и војне службенике.

Г л а в а VIII ОЦЕЊИВАЊЕ, ОДЛИКОВАЊА И ПОХВАЛЕ

I. Оцењивање

Члан 150.

Оцењивање војних лица врши се ради утврђивања њиховог успеха у служби, одлучивања о напредовању и о другим односима у служби, као и ради подстицања на стручно усавршавање и веће залагање у служби.

Оцењивање је редовно и ванредно.

Редовно оцењивање активних војних лица врши се после сваке три године.

Редовно оцењивање слушалаца и питомаца војних школа врши се на завршетку школе, односно при отпуштању из школе. Питомци школа за резервне официре оцењују се и на завршетку стажа у трупи.

Редовно оцењивање војника врши се на месец дана пре завршетка војног рока, а редовно оцењивање војних обвезника — на завршетку војне вежбе.

Изузетно, активно војно лице које је неповољно оцењено редовно се оцењује у наредној години.

Члан 152.

Ванредно оцењивање активних војних лица врши се кад је потребно да се донесе одлука у вези са односима у служби, ако је од давања последње оцене прошло више од једне године.

Члан 153.

Војно лице се оцењује повољном или неповољном оценом.

Повољне оцене за активно војно лице су: »добар«, »истиче се« и »нарочито се истиче«.

Члан 154.

За оцењивање војних лица надлежан је претпостављени старесина на положају командира чете, односно самосталног вода или вишем положају.

Активна војна лица која су оцењена оценом »нарочито се истиче«, или неповољном оценом, оцењује и старесина на положају команданта батаљона или вишем положају.

Ако се оцена старешине из става 2. овог члана не подудара са оценом коју је дао старесина надлежан за оцењивање, меродавна је оцена старешине из става 2.

Оцена се у целини саопштава оцењеноме.

Против оцене војно лице има право жалбе у року од 15 дана од дана када му је оцена саопштена.

Жалба се предаје првопретпостављеном старешини, а војни обвезници жалбу предају општинском органу управе надлежном за послове народне одбране.

Члан 156.

По жалби против оцене одлучује комисија коју образује старешина непосредно виши од старешине који је оцену дао, односно од старешине из члана 154. став 2. овог закона.

Против оцене дате по жалби нема даљег правног средства.

Члан 157.

Ближе прописе о надлежности и о поступку за оцењивање доноси државни секретар за народну одбрану.

2. Одликовања и похвале

Члан 158.

Јединицама и установама Југословенске народне армије и војним лицима могу се додељивати одликовања и похвале за нарочити успех постигнут у служби.

Војним лицима могу се давати значке као знак признања за успешно извршење повереног задатка, као и спомен-медаље и друга обележја за учешће у значајним догађајима из живота и рада Југословенске народне армије.

Члан 159.

Одликовања се установљавају савезним законом.

Спомен-медаље и друга слична обележја установува државни секретар за народну одбрану.

Члан 160.

Похвала може бити усмена или писмена.

Усмену похвалу даје претпостављени старешина, а писмену похвалу старешина на положају команданта пука, самосталног батаљона или вишем положају.

Г л а в а IX ПЛАТЕ И ДРУГА ПРИМАЊА

1. Плате

Члан 161.

Активном војном лицу припада плата, а под одређеним условима и додаци.

Плата се одређује према чину, односно класи, дужности и годинама службе проведеним у чину, односно класи.

Додаци се могу установити према тежини, карактеру и условима рада, као и за места за која је потребна посебна стручност.

Члан 162.

Активном војном лицу на служби у привредној или другој радној организацији, као и у другом државном органу или војној установи, у којима се врши расподела дохотка, припада лични доходак по прописима о расподели дохотка.

Лицу из става 1. овог члана чији би лични доходак био мањи од плате са сталним додацима који би били одређени активном војном лицу одговарајућег чина, односно класе, Државни секретаријат за народну одбрану исплаћује разлику између плате са додацима и личног дохотка.

Члан 163.

Активном војном лицу које се налази на служби у иностранству одређују се принадлежности по прописима о принадлежностима службеника на служби у дипломатско-конзуларним представништвима.

Разврставање активних војних лица у смислу прописа из става 1. овог члана, врши државни секретар за народну одбрану према чину, дужности и пословима које та лица врше.

Члан 164.

Активном војном лицу упућеном у Иностранство ради школовања или усавршавања припада стипендија. Износ стипендије одређује државни секретар за народну одбрану зависно од чина, односно класе активног војног лица, земље у коју се оно упућује, врсте и трајања његовог школовања или усавршавања.

Лицу из става 1. овог члана поред стипендије, припада део плате и додатака које је оно примало непосредно пре упућивања у иностранство. Износ тог дела плате и додатака одређује се прописом из члана 173. овог закона.

Члан 165.

Активном војном лицу против кога се води кривични поступак, док се налази у притвору или истражном затвору, исплаћује се трећина, а ако издржава породицу — половина плате коју је примало пре стављања у притвор или истражни затвор.

Лицу из става 1. овог члана враћа се обустављени део плате ако је правоснажним решењем обустављен кривични поступак, ако је правоснажном пресудом ослобођено од оптужбе, ако је оптужба одбијена — али не због ненадлежности суда или ако у поновљеном поступку или по захтево за заштиту законитости буде ослобођено од оптужбе.

Члан 166.

Активном војном лицу које је кажњено затвором икривично дело, а коме није престала служба, припада за време издржавања казне трећина, а ако издржава породицу — половина плате коју је примало до покретања кривичног поступка.

Члан 167.

Резервном подофициру, официру или војном службенику за време војне вежбе или кад је по другом основу позван на службу у Југословенску народну армију припада плата активног војног лица истог чина, односно класе. Том лицу припадају и додаци ако испуњава услове прописане за њихово примање.

Резервном подофициру, официру или војном службенику који је у радном односу или прима пензију, стипендију или материјално обезбеђење за време привремене неспособности или незапослености припада за време војне вежбе или кад је по другом основу позван на војну службу накнада у висини просечног месечног личног дохотка за последња три месеца пре позива на војну службу, односно износ пензије,

стипендије или материјалног обезбеђења, ако је то за њега повољније од примања по ставу 1. овог члана.

Ако су примања из става 2. овог члана мања од плате са додацима који би резервном подофициру, официру или војном службенику припадали по ставу 1. овог члана, резервни подофицир, официр или војни службеник има право на разлику између примања из става 2. овог члана и плате са додацима који би му припадали према његовим чину, односно класи.

Члан 168.

За потраживања према подофициру, официру или војном службенику може се ставити забрана до једне трећине, а за потраживања по основу законског издржавања — до половине плате.

Члан 169.

Војном лицу које поред своје редовне службе или у вези са службом, по посебном задатку, врши послове од нарочите важности или послове за које је потребна посебна стручна спрема и самосталност у раду, или које учини ванредно дело, као и за нарочито залагање и успех у раду, може се доделити награда.

Члан 170.

Активним војним лицима може се доћелити годишња награда у границама средстава одобрених за ту сврху у предрачуноу Државног секретаријата за народну одбрану.

Члан 171.

Лицу коме је престала активна војна служба припада отпремнина ако је у активној војној служби провело нај. мање једну годину. Отпремнина припада и лицу коме је престала активна војна служба у коју је ступило по уговору, ако је у тој служби провело најмање три године. Отпремнина не припада лицу коме је служба престала по члану 257. став 1. тачка 8. овог закона.

Износ отпремнине одређује се зависно од времена непрекидноведеног у активној војној служби и разлога због којих је служба престала.

У случају смрти активног војног лица, отпремнина се исплаћује његовој породици, ако породица нема право на једнократну новчану помоћ по члану 193. овог закона.

Члан 172.

Војницима и питомцима војних школа припадају новчана примања чији се износ одређује према времену проведеном у Југословенској народној армији, чину и природи задатака које извршавају. Износе тих примања одређује државни секретар за народну одбрану.

На новчана примања војника и питомаца војних школа не може се ставити забрана.

Члан 173.

Овлашћује се Савезно извршно веће да донесе ближе прописе о платама, додацима, посебним наградама и другим новчаним примањима подофицира, официра и војних службеника предвиђених овим законом и да одреди њихове износе.

2. Накнада путних и других трошкова

Члан 174.

Активном војном лицу и војнику припада накнада трошкова за службено путовање ван места службовања. Та накнада обухвата накнаду трошкова за лични превоз, накнаду трошкова за смештај и исхрану — у виду дневнице и накнаду осталих трошкова учињених ради извршења службеног посла.

Висина дневнице за службено путовање одређује се зависно од трошкова смештаја и исхране и чина, односно класе.

Члан 175.

Активно војно лице које је упућено ван места службовања, односно ван пребивалишта породице на школовање до једне године, на привремени рад или на рад на терену има право на накнаду за смештај и исхрану.

Накнада за рад на терену припада и војнику.

Члан 176.

Активно војно лице за време службе на броду ратне морнарице има право на накнаду за повећане трошкове живота настале том службом.

Члан 177.

Активно војно лице има право на накнаду селидбених трошкова кад је премештено из једног места службовања и друго. На ову накнаду има право и лице које је из резервног састава примљено у активну војну службу, ако је постављено у место ван дотадашњег пребивалишта.

Члан 178.

Лице коме престане активна војна служба има право на накнаду трошкова за селидбу од места службовања, односно од пребивалишта породице до места у коме жели се настани. То право има и породица умрлог активног ног лица, као и породица пензионисаног лица које умре по престанку активне војне службе.

Право на накнаду селидбених трошкова по ставу и овог члана може се остварити у року од пет година од дана престанка службе активног војног лица.

Лице коме је престала активна војна служба по пресуди дисциплинског суда или због губитка чина, односно класе, нема право на накнаду селидбених трошкова.

Члан 179.

Активно војно лице које издржава породицу и са њом живи у заједничком домаћинству има право на накнаду трошкова због одвојеног живота од породице, ако нема породични стан у месту у које је премештено, односно ако нема породични стан у месту ван дотадашњег пребивалишта у које је постављено после пријема у активну војну службу или упућено на школовање дуже од једне године.

Накнада трошкова због одвојеног живота од породице не припада активном војном лицу за време док прима накнаду за рад на терену, накнаду за службу на броду или другу накнаду која му подмирује повећане трошкове због одвојеног живота од породице.

Члан 180.

Активно војно лице које се са породицом враћа са службе у иностранству на службу у земљу има право на накнаду трошкова за привремени смештај, ако му се не може обезбедити породични стан.

Члан 181.

Резервни подофицир, официр или војни службеник који је упућен на војну вежбу ван свог пребивалишта, односно ван пребивалишта породице, има право на накнаду трошкова за исхрану и на накнаду трошкова за смештај ако му за време војне вежбе смештај није бесплатно обезбеђен.

Члан 182.

Резервни подофицир, официр или војни службеник који је за време војне вежбе упућен на службено путовање, на рад на терену ван места у коме се налази на војној вежби, или се за време војне вежбе налази на броду ратне морнарице, уместо накнаде по члану 181. овог закона има право, под условима прописаним за активне подофицире, официре и војне службенике, на накнаду трошкова за службено путовање, за рад на терену, односно на накнаду по члану 176. овог закона, ако је то за њега повољније.

Члан 183.

Општи прописи о накнадама за службена путовања и селидбе у иностранство јавних службеника примењују се сходно и на активна војна лица.

Члан 184.

Висина накнада из чл. 175. до 178. и 181. овог закона одређује се зависно од повећања трошкова насталог у наведеним случајевима и од тога да ли односно лице издржава породицу и са њом живи у заједничком домаћинству, а висина накнаде из члана 179. зависно од повећања трошкова насталог због одвојеног живота од породице.

Члан 185.

Овлашћује се државни секретар за народну одбрану да, у границама средстава одобрених у ту сврху у предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану, одреди износ накнада путних и других трошкова предвиђених овим законом у складу са начелима прописа који важе за службенике савезних органа управе, да донесе ближе прописе у додељивању тих накнада и да, по потреби, пропише и друге накнаде ванредних трошкова насталих у вези са војном службом.

3. Опрема, исхрана и смештај војних лица

Члан 186.

Војницима, питомцима војних школа и војницима-обвезницима кад су на војној служби, припада бесплатно лична опрема, храна и смештај.

Резервним подофицирима и војним службеницима IX и VIII класе, док се као војни обвезници налазе у Југословенској народној армији припада бесплатно лична опрема и смештај, а резервним официрима и војним службеницима VIII до I класе припада лична опрема, а и смештај, ако су обавезни да станују у касарни.

Активним војним лицима припада бесплатан смештај кад станују у касарни према пропису донетом на основу члана 34. став 2. овог закона.

За исхрану подофицира могу се на основу прописа који доноси државни секретар за народну одбрану оснивати подофицирске мензе. Тим прописом се може предвидети да одређене трошкове организације пословања мензи сноси Државни секретаријат за народну одбрану.

Члан 187.

Питомцима војних школа приликом произвођења у чио активног подофицира или официра, односно класу војног службеника припада накнада за набавку униформе и других предмета личне опреме.

Активном војном лицу припада накнада за повећано трошење униформе, за измену униформе приликом превођења, кад је та измена прописана, и у другим случајевима кад је активно војно лице због потреба службе изложено ванредним трошковима за набавку униформе.

Примања из члана 186. и овог члана припадају под условима и у обиму које утврђује државни секретар за народну одбрану.

Г л а в а X СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ, ГОДИШЊИ ОДМОР И ОДСУСТВА

1. Здравствено, инвалидско и пензијско осигурање

Члан 188.

Активна војна лица и чланови њихових породица имају у случају болести; губитка или смањења способности зарад, телесног оштећења, опасности од наступања инвалидности у вези са радом на одређеном послу, старости и смрти, сва права утврђена општим прописима о здравственом, инвалидском и пензијском осигурању.

Члан 189.

Војници, питомци војних школа и војни обвезници за време службе у сталном саставу Југословенске народне армије, имају право на здравствену заштиту на терет предрачуна Државног секретаријата За народну одбрану.

По отпуштању из Југословенске народне армије лица из става 1. овог члана имају право на здравствену заштиту за повреде или обољења које су добили за време службе у сталном саставу Југословенске народне армије. Трошкови здравствене заштите ових лица падају на терет предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану, ако право на здравствену заштиту немају по општим прописима.

Војници, питомци војних школа и војни обвезници код којих се појави обољење по отпуштању из сталног састава Југословенске народне армије, имају право на здравствену заштиту по ставу 2. овог члана, ако у року од два месеца по отпуштању пријаве то обољење општинском органу управе надлежном за послове народне одбране и ако војна лекарска комисија утврди да је односно обољење настало за време службе у сталном саставу Југословенске народне армије.

Члан 190.

Војници, питомци војних школа и војни обвезници који због погоршања обољења које су имали пре ступања у стални састав Југословенске народне армије

буду отпуштени из Југословенске народне армије имају за то обољење право на здравствену заштиту на терет предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану до излечења, односно до стабилизације обољења, а најдуже две године по отпуштању са војне службе, ако то право немају по општим прописима.

Члан 191.

Војни стипендисти и чланови њихове уже породице (брачни друг и деца) имају право на здравствену заштиту на терет предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану.

Члан 192.

Породици војника, питомца војне школе или војног обвезника који погине, односно умре за време службе у сталном саставу Југословенске народне армије или умре у санитарској установи у коју је за време војне службе био упућен и задржан на лечењу и по престанку те службе, припада накнада погребних трошкова на терет предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану, ако право на ту накнаду нема по неком другом основу.

Поред накнаде погребних трошкова, породици лица из става 1. овог члана припада и накнада стварних трошкова превоза посмртних остатака до места сахране.

Трошкови превоза посмртних остатака активног војног лица и чланова његове уже породице (брачни друг и деца) до места сахране падају на терет предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану.

Члан 193.

Породици војног лица које за време мирнодопског стања у вршењу службе или у вези са службом погине или умре од добивене повреде додељује се једнократна новчана помоћ. Износ ове помоћи одређује Савезно изврсно веће.

Право породице на накнаду штете утврђује се по општим прописима.

Члан 194.

Ближе прописе о поступку за остваривање здравствене заштите војника, питомца војних школа, војних обвезника и војних стипендиста, о накнадама из члана 192. и о условима и начину додељивања једнократне новчане помоћи из члана 193. овог закона доноси државни секретар за народну одбрану.

2. Плаћени годишњи одмор и одсуства

Члан 195.

Активна војна лица имају право на плаћени годишњи одмор у трајању од двадесет до тридесет радних дана.

Дужина плаћеног годишњег одмора одређује се према чину, односно класи, радном стажу и условима под којима се служба врши.

Носиоци Партизанске споменице 1941, народни хероји, лица са више од двадесет година радног стажа и инвалиди са 50% или већим процентом неспособности за рад имају право на годишњи одмор од тридесет радних дана, без обзира на чин, односно класу.

Активна војна лица на служби у иностранству користе годишњи одмор по прописима о коришћењу годишњег одмора службеника на служби у иностранству, ако је за њих то повољније.

Члан 196.

Војницима припада за време служења војног рока редовно одсуство у трајању од десет до двадесет дана, не рачунајући време потребно за пут.

Врховни командант може одобрити пуштање војника на ванредно одсуство по потреби службе или из других оправданих разлога.

Члан 197.

Активном војном лицу може да се одобри плаћено одсуство због приватних послова у трајању до седам дана у току једне календарске године. Из истих разлога и у истом трајању може се одобрити одсуство и војнику.

У оправданим случајевима, због неопходног приватног посла, може се активном војном лицу одобрити неплаћено одсуство најдуже до тридесет дана у једној календарској години.

Члан 198.

За нарочито залагање и успех у служби војницима, а изузетно и активним војним лицима, може се одобрити наградно одсуство у трајању до тридесет дана у једној календарској години.

Члан 199.

Војним лицима која врше нарочито тешке Или по здравље штетне послове припада годишње до петнаест дана плаћеног одсуства за опоравак.

Члан 200.

Активном војном лицу може се одобрити плаћено одсуство ради припремања за полагање испита за чин, односно класу, ради посеђивања породице од које живи одвојено због тога што у месту службовања не може да добије породнични стан, као и ради пресељења приликом премештаја.

Члан 201.

Општи прописи о одсуствима и скраћеном радном времену трудних жена и мајки односе се и на жене у активној војној служби.

Члан 202.

У плаћени годишњи одмор не урачунава се време за које је активно војно лице одсуствовало са рада због државних и војних празника, лечења и боловања, вршења државних и јавних дужности, плаћеног одсуства до седам дана, наградног одсуства, одсуства за опоравак, одсуства из члана 200. овог закона, као и неплаћеног одсуства.

У плаћени годишњи одмор не урачунава се ни време за које је активно војно лице — жена одсуствовала са рада због трудноће и порођаја.

У редовно одсуство војника не урачунава се време које он проведе на боловању, одсуству које му је одобрено због приватних послова, наградног одсуству и одсуству за опоравак.

Члан 203.

Државни секретар за народну одбрану може због ванредних потреба службе наредити да се обустави давање или прекине коришћење годишњег одмора и одсуства војним лицима. Из истих разлога могу и старесине војних јединица и установа које овласти државни секретар за народну одбрану обуставити давање или прекинути коришћење годишњег одмора и одсуства појединим војним лицима.

Члан 204.

Активним војним лицима којима је због узрока наведених у члану 203. овог закона ускраћено коришћење годишњег одмора, припада накнада у износу плате за број дана неискоришћеног годишњег одмора.

Члан 205.

Активним војним лицима којима престаје служба из разлога наведених у члану 257. став 1. тач. 4. и 5. овог закона омогућиће се на њихов захтев коришћење годишњег одмора пре престанка службе. Лице коме је одбијен тај захтев има право на накнаду у износу плате за број дана неискоришћеног годишњег одмора.

Члан 206.

Овлашћује се државни секретар за народну одбрану да донесе ближе прописе о плаћеном годишњем одмору и о одсуствима војних лица.

Г л а в а XI ОДГОВОРНОСТ ВОЈНИХ ЛИЦА

1. Кривична одговорност

Члан 207.

Војна лица одговарају за кривична дела по одредбама Кривичног законика и других закона.

За суђење војним лицима због кривичних дела надлежни су војни судови, ако законом није друкчије прописано.

Организација и надлежност војних судова и војног тужилаштва прописује се савезним законом.

Члан 208.

Војно лице може бити лишено слободе, по правилу, само од стране овлашћених војних лица.

Службено лице другог овлашћеног органа државне управе може лишити слободе војно лице само ако је затечено на извршењу кривичног дела које се гони по службеној дужности, или ако постоји опасност од бекства, или ако би били угрожени животи или друга важна добра грађана кад би то лице остало на слободи. У том случају службено лице које је лишило слободе војно лице дужно је да га одмах преда војном органу кривичног гоњења или најближој војној јединици, односно установи, са извештајем о извршеном кривичном делу и разлозима због којих га је лишило слободе.

2. Дисциплинска одговорност

а) Опште одредбе

Члан 209.

Војно лице које у вршењу службе или ван службе повреди војну дисциплину или правила службе одговара дисциплински за дисциплинску грешку или дисциплински преступ.

Дисциплинска грешка је лакша повреда војне дисциплине или правила службе. Дисциплински преступ је тежа повреда војне дисциплине или правила службе. Казне за дисциплинске грешке изричу старешине, а казне за дисциплинске преступе — војни дисциплински судови.

Члан 210.

Као повреда војне дисциплине или правила службе сматрају се нарочито:

- 1) неизвршење или одбијање извршења наређења, повреде ауторитета претпостављеног и старијег, као и несавесно и немарно вршење службе или обавезе у служби;
- 2) неоправдано изостајање или самовољно удаљавање из војне јединице или установе;
- 3) повреда војне или службене тајне, лакоумисленост или недовољна будност у чувању војних списа или података;
- 4) злоупотреба службеног положаја или прекорачења службеног овлашћења;
- 5) подношење нетачних извештаја, прикривање или уништење службене исправе, књиге или списа, фалсификовање тужбених исправа или употреба фалсификованих исправа;
- 6) непредузимање потребних мера за чување живота и здравља поверених људи, за осигурање или одржавање у исправном стању објеката, предмета и средстава који служе бојној готовости и за уредно снабдевање јединице;
- 7) немаран однос према повереној имовини, присвајање или наношење штете војној или другој имовини;
- 8) давање нетачних података или докумената који су од утицаја на пријем у службу или напредовање;
- 9) поступак који вређа достојанство потчињених или млађих или крши права која им по закону припадају;
- 10) поступак у служби или ван ње који је противан војном реду или представља повреду прописа;
- 11) узимање позајмице од војника, захтевање или примање поклона или какве друге користи од потчињеног или млађег или ма од кога у вези са службом, прекомерно задуживање;
- 12) испољавање националне, расне и верске нетрпељивости и иступање против војних, политичких и привредних мера државних органа, које може слабити морално-политичко јединство Југословенске народне армије;
- 13) понашање у служби или ван службе којим се теже вређа другарство или углед активног припадника Југословенске народне армије;
- 14) свака друга радња или пропуштање радње која омета или омогућава правилно и брзо функционисање службе.

Члан 211.

Дисциплинска одговорност постоји без обзира да ли је повреда војне дисциплине или правила службе учињена са умишљајем или из нехата.

Члан 212.

Дисциплинској одговорности подлежу:

- 1) активна војна лица — до разрешења од активне војне службе;
- 2) питомци војних школа — од ступања у војну школу;

3) војници — за време служења војног рока;

4) обвезници-регрути — од јављања на зборно место које им је у општем или појединачном позиву означено пади упућивања на служење војног рока;

5) војни обвезници: војници, резервни подофицири, официри, војни службеници — од јављања на зборно место које им је у општем или појединачном позиву или ратним распоредом означено ради упућивања на војну службу, па до истека 24 часа по отпусту из војне јединице, односно установе.

Активни и резервни подофицири, официри и војни службеници одговарају и после престанка слијубе за дисциплинске преступе извршене за време службе у Југословенској народној армији.

Члан 213.

Казне за дисциплинске грешке јесу:

- 1) опомена;
- 2) укор;
- 3) строги укор;
- 4) прекоредна служба до 5 дана;
- 5) забрана изласка ван круга касарне до 4 дана;
- 6) затвор до 30 дана;
- 7) губитак чина разводника или десетара;
- 8) губитак чина подофицира који стиче питомца војне школе.

Казна прекоредне службе и казна забране изласка ван круга касарне може се изрећи само војницима и питомцима војних школа.

Казна затвора не може се изрећи официрима и војним службеницима VII до I класе.

Члан 214.

Казне за дисциплинске преступе јесу:

- 1) смањење месечне плате за 10 одсто до 20 одсто, у трајању од 1 до 12 месеци;
- 2) заустављање у напредовању у трајању од 6 месеци до 3 године;
- 3) затвор до 60 дана;
- 4) враћање на формацијско место непосредно нижег чина, односно непосредно нижег степена стручне спреме кажњеног лица ии трајању од 1 до 2 године;
- 5) губитак службе;
- 6) губитак чина, односно класе.

Заустављање у напредовању рачуна се од дана када је пресуда постала правоснажна. То време се кажњеном не рачуна за напредовање у чину, класи, положају и плати.

У случају изрицања казне враћања на ниже формацијско место, официр не може бити враћен на формацијско место подофицира.

Губитак службе односи се на службу активног војног лица.

Губитак чина, односно класе повлачи губитак службе активног војног лица, као и свих права везаних за чин односно класу.

Члан 215.

При изрицању дисциплинске казне узимају се у обзир тежина повреде војне дисциплине или правила службе и последице те повреде, степен одговорности,

величина штете, услови под којима је повреда извршена, ранији рад и владање, природа посла извршиоца повреде, као и друге олакшавајуће и отежавајуће околности. Изречена казна треба да има васпитни карактер и да штити интересе службе и дисциплине.

Члан 216.

Гоњење због дисциплинске грешке застарева кад истекне шест месеци од дана кад је грешка учињена.

Гоњење због дисциплинског преступа застарева по истеку једне године од дана кад је за дисциплински преступ сазнао претпостављени старешина. Застарелост се прекида сваком радњом надлежног органа управљеном на гоњење због дисциплинског преступа. Застарелост гоњења због дисциплинског преступа наступа увек кад протекну две године од дана кад је дисциплински преступ учињен.

Изузетно од става 2. овог члана, дисциплински преступ давања нетачних података или докумената који су од утицаја за пријем или напредовање у служби застарева за једну годину од дана сазнања да је тај преступ извршен.

Гоњење због дисциплинског преступа који представља и кривично дело застарева кад и гоњење због кривичног дела.

Ако је кривични поступак за дело које представља и дисциплински преступ обустављен због малог значаја и због незнатности или због одсутности штетних последица (члан 4. став 2. Кривичног законика), гоњење због дисциплинског преступа фцастарева за једну годину од дана када је кривични поступак правоснажном одлуком обустављен.

Члан 217.

Застарелост извршења дисциплинске казне због дисциплинског преступа наступа по истеку шест месеци од дана када је одлука о дисциплинској казни постала правоснажна, а због дисциплинске грешке — кад протекну три месеца од дана кад је дисциплинска казна изречена. Застарелост извршења казне иза дисциплинске преступе прекида се сваком радњом надлежног органа управљеном на извршење дисциплинске казне.

Застарелост наступа у сваком случају кад протекне двапут онолико времена колико је прописано у ставу 1. овог члана за извршење дисциплинске казне.

Члан 218.

Врховни командант може по молби, односно по предлогу смањити, ублажити или опростити сваку дисциплинску казну.

Државни секретар за народну одбрану и друге војне старешине које он цеа то овласти могу по молби, односно по предлогу смањити, ублажити или опростити сваку казну изречену за дисциплинску грешку, као и казне за дисциплински преступ које су изречене активном подофициру, војном службенику, официру до чина пуковника, осим казни губитка чина, односно класе и губитка службе.

Државни секретар за народну одбрану или други војни стерешина кога он овласти може по молби, односно по пред'логу смањити, ублажити или опростити сваку дисциплинску казну изречену грађанском лицу на служби у Југословенској народној армији.

Члан 219.

У погледу лица коме је престала активна војна служба због казне губитка чина, односно класе или губитка службе изречене пресудом војног дисциплинског суда, ублажење или опроштај казне има следеће последице:

1) лицу коме је казна губитка чина, односно класе ублажена на казну губитка службе враћа се ранији чин, односно класа резервног подофицира, официра или војног службеника;

2) лице коме је казна губитка службе ублажена или коме је казна губитка чина, односно класе ублажена на казну блажу од казне губитка службе, као и лице коме је казна губитка чина, односно класе или губитка службе опрштена, враћа се по свом захтеву у активну војну службу у чину, односно класи коју је имало, ако је захтев поднело у року од три месеца од дана кад му је саопштено да је донет акт о ублажењу или опроштају казне.

Сматра ће се да је лице из тачке 2. став 1. овог члана враћено у активну службу даном кад поново ступи у службу Југословенске народне армије.

Члан 220.

Лицу кажњеном за дисциплинску грешку које у року од једне године од дана издржане, опрштене или застареле

каме не учини никакву дисциплинску повреду или теже дело, као и лицу кажњеном за дисциплински преступ, осим казни из члана 214. став 1. тачке 5. или 6. овог закона, које у року од две године од дана издржане, опрштене или застареле казне не учини никакву дисциплинску повреду или теже дело, брише се казна из евиденције и сматра се да није кажњавано. Брисање казне врши се по службеној дужности.

Члан 221.

За једну или више дисциплинских повреда које се расправљају једновремено изриче се само једна казна.

Војно лице не може за исту дисциплинску повреду бити кажњено и од надлежног старешине и од војног дисциплинског суда.

Ако војни дисциплински суд утврди да радња окривљеног представља дисциплинску грешку, казниће га за дисциплинску грешку. Ова казна има дејство казне изречене за дисциплинску грешку.

Ако је радњом којом је извршено кривично дело извршен и дисциплински преступ, војно лице може одговорати и пред дисциплинским судом за дисциплински преступ, ако то посебни интереси службе захтевају. Поступак пред дисциплинским судом води се независно од тока и исхода кривичног поступка.

Члан 222.

Дисциплински преступи војника, питомца војних школа и војника-обвезника кад су на војној вежби расправљају се и кажњавају по прописима који важе за дисциплинске фреске.

б) Дисциплински органи и дисциплински поступак

Члан 223.

Казне за дисциплинске грешке изричу надлежне старешине у прописаном поступку.

О изреченој казни затвора и казни губитка чина војника или питомца војне школе, као и свакој изреченој казни осталим лицима, старешина који је казну изрекао доноси писмену наредбу.

Сваки виши претпостављени старешина може по службеној дужности ценити правилност одлуке о казни у року од 2 месеца од када је казна изречена.

Члан 224.

Против казне коју је изрекао, повећао или поштрио старешина, кажњени има право да изјави жалбу у року од 3 дана од дана саопштења казне.

Жалба не задржава извршење казне, али старешина може из оправданих разлога одложити извршење казне против које је изјављена жалба.

По жалби решава старешина непосредно виши од онога који је казну изрекао, повећао или поштрио.

Кад виши старешина решава по жалби или цени правилност одлуке о казни по службеној дужности, може изречену казну потврдити, смањити, ублажити или поништити. Изузетно, кад нађе да је висина, односно врста казне очигледно несразмерна тежини дисциплинске повреде, виши старешина може по службеној дужности повећати или поштрирати изречену казну.

Коначне одлуке војних старешина о изреченим дисциплинским казнама не могу се побијати пред судом.

Члан 225.

Војни дисциплински судови су:

- 1) Првостепени војни дисциплински судови;
- 2) Виши војни дисциплински суд.

Војни дисциплински судови састоје се од председника, потребног броја судија и секретара.

Секретар суда мора бити официр правне службе.

При војним дисциплинским судовима постоји војни дисциплински тужилац и потребан број заменика.

Председника, судије, тужиоца, заменика тужиоца и секретара суда именује државни секретар за народну одбрану.

Члан 226.

Првостепени војни дисциплински судови суде у првом степену за дисциплинске преступе активних и резервних подофицира, официра, војних службеника и грађанских лица на служби у Југосло венској народној армији.

Виши војни дисциплински суд одлучује по жалбама против одлука првостепених војних дисциплинских судова.

Члан 227.

Војни дисциплински судови суде у већу од три судије.

Одлуке војних дисциплинских судова су пресуде или решења.

Члан 228.

Поступак за расправљање дисциплинског преступа покреће надлежни старешина решењем о извиђају.

По завршеном извиђају, старешина који је покренуо поступак може, зависно од резултата извиђаја, обуставити поступак, учиниоца казнити за дисциплинску грешку или предмет доставити старешини надлежном за стављање под војни дисциплински суд.

Овлашћење из става 2. овог члана има и сваки претпостављени старешина виши од оног који је покренуо поступак.

Члан 229.

Итад старешина надлежан за стављање под војни дисциплински суд нађе да је извршен дисциплински преступ, доноси рошење којим извршиоца ставља под војни дисциплински суд, и то решење са списима доставља надлежном војном дисциплинском тужиоцу, који подноси оптужницу војном дисциплинском суду.

Члан 230.

На претресу пред војним дисциплинским судом окривљени може имати браниоца. Бранилац може бити само активно војно лице, а ако је окривљени грађанско лице на служби у Југословенској народној армији, бранилац може бити и грађанско лице на служби у Југословенској народној армији.

Члан 231.

Против одлуке првостепеног војног дисциплинског суда може се изјавити жалба Вишем војном дисциплинском суду у року од 8 дана од дана кад је одлука достављена.

Жалбу могу изјавити тужилац и окривљени, као и његов бранилац, осим ако се томе окривљени изрично противи.

Жалба одлаже извршење пресуде.

Правоснажне одлуке војних дисциплинских судова не могу се даље побијати пред судом.

Члан 232.

Против правоснажних одлука војних дисциплинских судова којима је повређен закон, као и због битних повреда правила поступка који је претходио тим одлукама, војни тужилац Југословенске народне армије може подићи захтев за заштиту законитости пред Вишим војним дисциплинским судом. Захтев за заштиту законитости на штету осуђеног може се подићи у року од шест месеци од дана правоснажности одлуке.

Кад решава о захтеву за заштиту законитости против одлуке свог већа, Виши војни дисциплински суд доноси одлуку у већу од 5 судија који нису учествовали у доношењу одлуке против које је подигнут захтев за заштиту законитости.

Члан 233.

Извршење казни изречених правоснажном одлуком војног дисциплинског суда наређује надлежни старешина.

Ако овим законом није друкчије одређено, дисциплински поступак пред дисциплинским војним судовима спроводице се сходно одредбама Законика о кривичном поступку.

ц) Војна полиција

Члан 235.

Извршне послове у области војне дисциплине врши војна полиција, као орган старешине војне јединице, односно установе. Војна полиција врши послове безбедности, контроле војног путног саобраћаја, као и друге послове и овлашћења органа унутрашњих послова одређене Законом о војим судовима или другим законом.

д) Судови части

Члан 236.

Резервни подофицири, официри и војни службеници за преступе учињене ван војне службе којима се штети углед резервног подофицира, официра или војног службеника одговарају пред судовима части.

Судови части за резервне подофицире, официре и војне службенике јесу:

- 1) Првостепени судови части;
- 2) Виши суд части.

Члан 237.

Као преступи којима се штети углед резервног подофицира, официра или војног службеника сматрају се нарочито:

- 1) извршење кривичног дела из нечасних побуда за које је резервни подофицир, официр или војни службеник осуђен на казну која не повлачи губитак чина, односно класе;
- 2) извршење престапа за које је резервни подофицир, официр или војни службеник осуђен у дисциплинском поступку као радник или службеник на отпуштање из радне организације, односно на престанак службе, звања или вршења одређеног позива;
- 3) иступање против војних, политичких и привредних мера државних органа које може неповољно утицати на јачање народне одбране;
- 4) тежа повреда јавног морала;
- 5) бекство из земље или останак у иностранству без дозволе надлежног органа.

Члан 238.

Казне за преступе резервних подофицира, официра и војних службеника јесу:

- 1) укор;
- 2) строги укор;
- 3) губитак чина, односно класе.

Губитак чина, односно класе може се изрећи само ако је извршењем престапа теже повређен углед резервног подофицира, официра или војног службеника.

Члан 239.

У погледу организације, састава, поступка и рада судова части за резервне подофицире, официре и војне службенике, примењују се сходно одредбе о војним дисциплинским судовима а у погледу ублажен ја или опроштаја казни примењују се одредбе члана 218. овог закона.

ц) Доношење ближих прописа о поступку

Члан 240.

Ближе прописе о поступку и надлежности у расправљању дисциплинских повреда, изрицању казни и њиховом извршењу, као и организацији, саставу, поступку и раду војних дисциплинских судова и судова части за резервне подофицире, официре и војне службенике, — доноси врховни командант.

3) Одговорност за прекршаје

Члан 241.

Војна лица одговарају за прекршаје по општим прописима о прекршајима, ако овим законом није другачије прописано.

Члан 242.

Кад орган надлежан за вођење административно-казненог поступка нађе да би војном лицу за учињени прекршај требало изрећи казну затвора или заштитну меру протеривања или упућивања на боравак у одређено место, уступиће предмет старешини војне јединице, односно установе којој то лице припада.

Ако је у случају из става 1. овог члана прекршај учинио војник, питомец војне школе, подофицир или војни службеник IX или VIII класе, о прекршају решава претпостављени старешина који је прописима о дисциплинској одговорности војних лица овлашћен да изрекне најстрожу и највећу казну. Ако је прекршај учинио официр или војни службеник ВИИ до II класе, о прекршају решава војни дисциплински суд.

Члан 243.

Претпостављени старешина и војни дисциплински суд решавају о прекршајима у случајевима из члана 242. овог закона по прописима о дисциплинској одговорности војних лица.

4. Материјална одговорност

Члан 244.

Војно лице дужно је да накнади штету коју је у вези са вршењем службе својом кривицом учинило федерацији.

За штету учињену федерацији службеним актом, радњом или мером, војно лице одговара само ако је штету учинило намерно или из крајње непажње

Војник одговара за штету само ако је учини намерно или из крајње непажње.

Члан 245.

Федерација одговара грађанима или правним лицима за штету коју им војна лица учине својим незаконитим или неправилним радом у вези са вршењем службе.

За остале штете учињене у вези са вршењем службе федерација одговара по општим прописима о накнади штете.

Федерација има право да од војног лица тражи накнаду износа исплаћеног трећим лицима у смислу става 1. овог члана само ако је штету учинило намерно или

из крајње непажње. Захтев федерације да од војног лица тражи ту накнаду застарева у року од шест месеци од дана исплате.

Члан 246.

О захтеву грађана или правног лица да му федерација накнади штету одлучује по тужби суд опште надлежности.

Грађанин или правно лице пре него што поднесе тужбу суду дужно је да постави захтев за обештећење ван спора Државном секретаријату за народну одбрану — Војном правобранилаштву Југословенске народне армије.

Ако захтев не буде усвојен у целини, или се о њему не донесе одлука у року од три месеца од дана подношења, оштећени може подићи тужбу код надлежног суда.

Члан 247.

О подношењу захтева и покретању спора од стране грађанина или правног лица против федерације ради накнаде штете војни правобранилац, или његов пуномоћник, дужан је обавестити лице коме се приписује одговорност за штету.

Члан 248.

Војна лица одговарају само за стварну штету.

Изузетно од става 1. овог члана, државни секретар за народну одбрану може прописати да се штета настала услед нестанка оружја или муниције који служе за лично наоружање и који су учиниоцу штете били поверени на употребу, чување или руковање накнађује до петоструког износа стварне штете.

Члан 249.

Ако је штета, учињена учешћем више лица, свако одговара за део штете који је проузроковао.

Ако се не може утврдити део штете који су проузроковати поједини учиниоци, они одговарају сразмерно степену кривице, а ако се не може утврдити ни степен кривице, они одговарају на једнаке делове.

Члан 250.

Рачунополагач и руковалац одговарају за штету на имовини која им је поверена на чување уколико не докажу да је штета настала кривицом другог лица, случајем или услед више силе.

Члан 251.

О накнади штете коју војно лице учини федерацији у вези са вршењем службе одлучује војни старешина, а у случајевима одређеним овим законом одлучује војни суд.

За одлучивање по захтеву федерације за накнаду износа исплаћеног трећим лицима у смислу члана 245. овог закона надлежан је војни суд.

Изузетно од става 1. овог члана, ако су за штету поред војних лица и грађанских лица на служби у Југословенској народној армији, одговорна и лица која нису у сталном саставу Југословенске народне армије, о штети одлучује суд опште надлежности.

Члан 252.

У поступку за накнаду штете који воде војне старешине примењују се одредбе Закона о општем управном поступку, ако овим законом није друкчије одређено.

Првостепено решење којим је више лица обавезано да накнаде штету коју су заједно учинили може се поводом жалбе преиначити на штету жалиоца или других лица обавезаних истим решењем, иако нису изјавили жалбу.

Првостепено решење може се поводом жалбе поништити и у делу који се односи на друга одговорна лица обавезана истим решењем, иако нису изјавила жалбу.

У случају из става 3. овог члана новим решењем могу се одговорна лица обавезати на већи износ накнаде од износа на који су била обавезана поништеним решењем.

Члан 253.

Војно лице које је одговорно за штету може из оправданих разлога бити делимично или у целини ослобођено од обавезе да штету накнади.

Сматраће се да постоје оправдани разлози у смислу става 1. овог члана ако штета није учињена намерао, а настала је у вршењу војне обуке, вежбе или услед знатних напора у вршењу службе, смештаја ствари који не одговара прописаним условима или под другим околностима кад је штету било тешко избећи.

Решење о ослобођењу од обавезе накнаде штете може се донети само у управном поступку.

Члан 254.

Лице које је коначним решењем (другостепеним решењем или првостепеним решењем против кога није дозвољена жалба) обавезно на накнаду штете може изјавити приговор да не жели, без одлуке војног суда, накнадити у целини или делимично штету на коју је обавезано тим решењем.

Приговор се изјављује органу који је донео првостепено решење о накнади штете у року од месеца дана од дана достављања коначног решења странки.

Решење поводом кога је Изјављен приговор Из става 1, овог члана не може се извршити у оном делти на који се приговор односи.

Неблаговремен, недозвољен или од неовлашћеног лица изјављени приговор одбацује решењем орган коме је приговор изјављен. Против тог решења може се водити управни спор.

Кад је поднет приговор по ставу 1. овог члана, предмет се уступа војном правобранилаштву које, ако нађе да за то има основа, тужбом, покреће спор пред војним судом.

Члан 255.

Ако штета није наплаћена за време од 5 година, рачунајући од дана кад је наплата почела, може се одустати од даље наплате.

Решење о одустајању од наплате штете доноси државни секретар за народну одбрану или старешина кога он овласти.

Члан 256.

Прописе о надлежности војних старешина за одлучивање о накнади штете и о ослобађању од обавезе накнаде штете из овог закона доноси државни секретар за народну одбрану.

Г л а в а XII

ПРЕСТАНАК СЛУЖБЕ И ГУБИТАК ЧИНА И КЛАСЕ

1. Престанак службе активних војних лица

Члан 257.

Активном војном лицу служба престаје из следећих разлога:

- 1) кад испуни опште услове за смицање права на старосну пензију;
- 2) кад надлежни орган здравствене службе утврди да је трајно неспособно за службу у Југословенској народној армији;
- 3) ако се налази на боловању или лечењу преко једне године непрекидно или са прекидима дуже од осамнаест месеци за последње две године, а боловање му не буде продужено по члану 260. став 2. овог закона;
- 4) ако је у редовном оцењивању (члан 151) два пута узастопно неповољно оцењено;
- 5) кад истекне време предвиђено у члану 145. став 3. овог закона, ако није постављено на одређену дужност;
- 6) по молби;
- 7) по пресуди војног дисциплинског суда;
- 8) ако изгуби чин, односно класу.

Служба не може престати по молби у случају непосредне ратне опасности или за време ратног стања.

Активном војном лицу служба може престати: због преласка на службу ван Југословенске народне армије, на тражење другог државног органа или радне организације, ако то дозвољавају потребе војне службе. За престанак службе из овог разлога потребан је пристанак активног војног лица.

Лицу које је стављено на расположење по члану 145. овог закона може, уз његов пристанак, престати служба и пре истека времена предвиђеног том одредбом.

Члан 258.

Кад наступи који од разлога наведених у члану 257. став 1. тач. 1. до 8. овог закона, надлежни старешина је дужан да донесе акт о престанку службе активног војног лица.

Служба престаје на основу акта о престанку службе.

У случајевима престанка службе предвиђеним у члану 257. став 1. тач. 1. до 5, акт о престанку службе мора бити донет у року од три месеца од дана кад је настао разлог за престанак службе.

У случају престанка службе предвиђеном у члану 257, став 1. тач. 7. и 8. овог закона по пресуди војног дисциплинског суда, старешина надлежан за доношење акта о престанку службе дужан је донети такав акт у року од два месеца ођ пријема акта о извршењу пресуде, а у случају престанка службе предвиђеном у тачки 8. истог члана, због пресуде за кривично дело (члан 266. тачка 3) — у року од два месеца од пријема правоснажне пресуде.

Члан 259.

Акт о престанку службе по молби мора бити донет у року од два месеца од дана подношења молбе.

За лице које је у вези са школовањем, стипендирањем или специјализацијом обавезно да остане одређено време у активној војној служби акт о престанку службе по молби не може бити донет пре истека обавезе, осим ако то потребе службе дозвољавају.

Члан 260.

Државни секретар за народну одбрану може ресити да се активно војно лице које је испунило услове за стицање права на старосну пензију задржи у активној војној служби. За ово задржавање потребан је пристанак тог лица.

Активно војно лице које се налази на боловању може се, по свом захтеву, задржати у служби до две године од дана почетка боловања, а до три године ако је боловање или лечење проузроковано озледом, повредом или болешћу добијеном у рату, у служби или у вези са службом.

Члан 261.

Ако у случају престанка службе на основу члана 257. став 1. тачка 7. овог закона у поновљеном поступку или по захтеву за заштиту законитости поступак буде обустављен, или ако активно војно лице буде ослобођено ођ оптужбе, или оптужба буде одбијена али не због ненадлежности суда, или буде изречена казна блажа од казне губитка службе, сматраће се да служба није ни престајала.

Члан 262.

Служба не може престати из разлога наведених у члану 257. став 1. тач. 4. и 5. овог закона лицу које се налази на лечењу или боловању, ако није стекло право на пензију, као ни трудној жени и мајци до навршених осам месеци по порођају.

Служба не може престати ни из разлога наведених у члану 257. став 1. тачка 3. овог закона лицу које није стекло право на пензију.

Члан 263.

Активном војном лицу за које је донет акт о престанку службе служба престаје разрешењем.

Лице за које је донет акт о престанку службе на основу члана 257. став 1. тач. 1. до 6. овог закона разрешава се од службе по истеку три месеца од дана кад му је тај акт достављен. На свој захтев може оно бити разрешено од службе и раније, ако то интерес службе дозвољавао.

Када потребе службе то захтевају, актом о престанку службе по молби, активном војном лицу може се одложити разрешење од службе најдуже за шест месеци од дана доношења акта о престанку службе.

Лице за које је донет акт о престанку службе на основу члана 257. став 1. тач. 7. и 8. овог закона мора бити разрешено од службе у року од месец дана од дана када је његов непосредни старешина примио акт о престанку службе.

У случају из члана 257. став 3. овог закона активно војно лице се разрешава од службе даном одређеним у акту о престанку службе.

Члан 264.

Служба у сталном саставу рачуна се до дана разрешења.

Изузетно од става 1 овог члана, активном војном лицу које није на дужности, а коме служба престаје на основу члана 257. став 1. тач. 7. или 8. овог закона, служба се рачуна до дана када је пресудапостала правоснажна, а ако је фло лице самовољно напустило службу, служба се рачуна до дана напуштања службе.

Члан 265.

Лице коме је престала. активна војна служба на основу члана 257. став 1. тач. 2, 3. или 5. овог закона, а које није стекло право на пензију или је стекло право на пензију у износу мањем од 55% од плате која служи као основ за одређивање пензије, има право на оспособљавање за другу службу стицањем стручне спреме која одговара степену војне стручне спреме тог лица, ако има стручну спрему само за вршење војне службе. То оспособљавање може трајати најдуже пет година. За време оспособљавања то лице задржава права из радног односа, осим плате.

Лицу из става 1. овог члана одређује се накнада за оспособљавање до 55% износа плате која служи као основ за одређивање пензије. Изузетно, ако то лице има породицу на издржавању, накнада се може одредити до пуног износа плате која служи као основ за одређивање пензије.

Лицу које остварује право на пензију укупан износ пензије и накнаде за оспособљавање не може прећи износ одређен у ставу 2. овог члана.

Накнада за школовање и издаци у вези са правима из радног односа падају на терет предрачуна Државног секретаријата за народну одбрану.

Овлашћује се државни секретар за народну одбрану да донесе ближе прописе о условима за оспособљавање лица из става 1. овог члана и о накнадама за време оспособљавања тих лица.

Одредбе става 1. овог члана не односе се на лица примљена у активну војну службу по уговору.

2. Губитак чина и класе

Члан 266.

Војно лице и резервни подофицир, официр или војни службеник губи чин, односно класу:

- 1) ако изгуби југословенско држављанство;
- 2) ако је дисциплинском казном, односно пресудом суда части кажњено губитком чина, односно класе;
- 3) ако је правоснажном пресудом осуђен безусловно на казну затвора дужу од две године или на казну строгог затвора.

Лице које изгуби чин, односно класу, губи сва права која су везана за чин, односно класу.

Старешина надлежан за произвођење може лицу које је изгубило чин, односно класу, вратити чин, односно класу, активног или резервног подофицира, официра или војног службеника за храброст у рату иљ за друге ратне заслуге, а у миру — ако својим нарочитим залагањем покаже да то заслужује или ако дело због кога је изгубило чин, односно класу, није извршило из нечасних победа.

Члан 268.

Ако у случају губитка чина, односно класе, на основу члана 266. тач. 2. и 3. овог закона у поновљеном поступку или по захтеву за заштиту законитости поступак буде обу стављен или буде донета ослобађајућа пресуда, оптужба буде одбијена, али не због ненадлежности суда, или буде изречена казна блажа од казне из тачке 2. или 3. члана 266. овог закона, сматраће се да чин, односно класа, није била изгубљена.

Ако је лицу које је изгубило чин, односно класу, по члану 266. тач. 2. или 3. овог закона решењем о ванредном ублажавању казне, казна ублажена на казну мању од казни наведених тим одредбама вратиће му се, по захтеву, чин, односно класа.

Глава XIII

СЛУЖБА ГРАЂАНСКИХ ЛИЦА У
ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ НАРОДНОЈ АРМИЈИ

Члан 269.

На грађанска лица на служби у Југословенској народној армији примењују се прописи о радним односима који важе за службенике и раднике савезних органа управе, ако овим законом или прописом Савезног извршног већа није другачије одређено.

Прописе о платама и напредовању грађанских лица на служби у Југословенској народној армији доноси Савезно извршно веће.

Члан 270.

Под грађанским лицима на служби у Југословенској народној армији подразумевају се радници и службеници запошљени у Државном секретаријату за народну одбрану и у војним јединицама и установама.

Члан 271.

У погледу овлашћења и дужности грађанских лица на служби у Југословенској народној армији, примењују се прописи о савезној управи и одредбе овог закона.

Члан 272.

На грађанска лица на служби у Југословенској народној армији примењују се следеће одредбе овог закона:

- 1) чувању војне тајне (члан 31. тачка 9 и члан 32);
- 2) путовању у иностранство (члан 35), о примању страног одликовања и учлањивању у стфрано удружење (члан 37);
- 3) одликовањима и похвалама (члан 158. до 160);
- 4) наградама (члан 169. и 170);
- 5) накнадама путних и других трошкова активних војних лица (члан 174. до 185);
- 6) једнократној новчаној помоћи (члан 193);
- 7) одсуствима (члан 197. до 201. и 203. до 205);
- 8) дисциплинској одговорности активних војних лица (члан 209. до 240), с тим што се грађанским лицима на служби у Југословенској народној армији изричу дисциплинске казне предвиђене општим прописима;
- 9) материјалној одговорности (члан 244. до 256).

Глава XIV

НАДЛЕЖНОСТ ЗА РЕШАВАЊЕ У ОДНОСИМА У
СЛУЖБИ И ЗА ДОНОШЕЊЕ ДРУГИХ АКТА

Члан 273.

Врховни командант производи у чин официра, унапређује официре у Чин пуковника и више чиновне.

Врховни командант решава о постављању, премештају, пријему у активну војну службу и престанку службе генерала.

Члан 274.

Државни секретар за народну одбрану унапређује официре до чина потпуковника закључно.

Државни секретар за народну одбрану и одређене старешине војних јединица и установа:

- 1) производе, унапређују, постављају и премештају подофицире и војне службенике;
- 2) постављају и премештају официре до чина пуковника;
- 3) решава ју о пријему резервних подофицира, официра до чина пуковника и војних службеника у активну војну службу;
- 4) решавају о превођењу подофицира, официра и војних службеника из једне од ових категорија у другу и о превођењу по чл. 76. овог закона;
- 5) решавају о престанку службе активних подофицира, официра до чина пуковника и војних службеника.

Државни секретар за народну одбрану одредиће посебним прописима старешине војних јединица и установа које ће вршити поједине послове из става 2. овог члана.

Акт о гагђењу од службе лица за кђе Је донет акт И престанку службе доноси претпостављени стареСина на положају команданта пука или вишем.

Члан 276.

Акт о стављању на расположење, о удаљењу од дужности, као | о другим односима у служби активних војних лица, доноси старешина надлежан за постављење ако за доношење аката о другим односима у служби није друкчије одређено овим законом или прописом донетим на основу овог закона.

Члан 277.

Акти о произвођењу, као и акти о постављању и премештају активних војних лица и о унапређењу у чин пуковника или виши чин, доносе се по слободној оцени, и у њима се не морају навести разлози којима се надлежни старешина руководио при њиховом доношењу.

Жалба на акте о постављању, премештају, стављању на расположење и удаљењу од дужности не задржава извршење. Против акта о постављању и о премештају не може се водити управни спор.

Акт о унапређењу подофицира, официра и војних службеника не образлаже се. Разлози се морају навести само кад се одбија захтев за унапређење.

Члан 278.

Државни секретар за народну одбрану и одређене старешине војних јединица и установа донбсе за грађанска лица на служби у Југословенској народној армији решења 1 постављању, напредовању, престанку службе и о другим односима у служби, ако општим прописима није за то предвиђена надлежност Савезног извршног већа.

Државни секретар за народну одбрану одредиће посебним прописом које су старешине војних јединица 1 установа надлежне за доношење решења из става 1. овог члана.

Члан 279.

Наредбе, односно решења о односима у служби војних лица и грађанских лица на служби у Југословенској народној армији која садрже поверљиве податке

саопштавају се тим лицима уз потпис. Дан саопштења сматра се као дан достављања у смислу Закона о општем управном поступку.

Члан 280.

Овлашћује се државни секретар за народну одбрану да пропише надлежност војних јединица и установа за решавање у управним стварима за чије решавање није прописана надлежност овим законом.

Г л а в а XV

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 281.

Предмети за признавање чина или класе који су у раду и нису окончани до ступања на снагу овог закона расправиће се по прописима који су важили пре ступања на снагу овог закона, а ако је то за странку повољније расправиће се по овом закону.

Поступак за признавање чина или класе по ставу 1. овог члана може се покренути у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона.

Активни подофицири, официри и војни службеници којима је до дана ступања на снагу овог закона одобрено полагање испита за чин водника И класе или капетана службе са високом стручном спремом, односно полагање стручног испита војног службеника, могу до краја 1965. године полагати тај испит.

Члан 283.

Активни подофицир који је положио испит за чин водника И класе не полаже испит за чин старијег водника.

Активни официр службе са високом стручном спремом који је положио испит за чин капетана службе по програму испита за официре службе са високом стручном спремом не полаже испит за чин мајора.

Члан 284.

Одредбе члана 100. став 1. тачка 2. и члана 106. ст. 1. и 2. овог закона неће се примењивати на активне официре који су ступили у Југословенску армију до 15. маја 1945 године. Ти официри напредују под условима прописаним за активне официре који су завршили војну академију.

Члан 285.

Активни и резервни војни службеници са нижом спремом који се на дан ступања на снагу овог закона затекну у класама XII до VIII задржавају те класе и напредују под условима прописаним у чл. 286. до 289. и 291. овог закона.

У погледу старешинства, чиновима водника, водника И класе и старијег водника одговарају XII, XI и X класа војних службеника.

Одредба члана 55. став 5. Члана 63. ст. 3. и 4. овог закона односи се и на активне војне службенике XII, XI и X класе.

Одредба члана 242, став 2. овог закона која се односи на војне службенике IX и VIII класе прлмењује се и на војне службенике XII, XI и X класе.

Члан 286.

Активни војни службеник са нижом спремом који се затекао у служби на дан ступања на снагу овог закона може напредовати до VIII класе.

Активни војни службеник са нижом спремом који испуњава опште услове за унапређење, укључујући и услов из Члана 96. тачка 4. овог закона предвиђен за војне службенике IX и VIII класе, унапређује се у вишу класу ако проведе, и то:

у XII и XI класи — по 4 године,

у X и IX класи — по 5 година.

За унапређење у IX класу активни војни службеник са нижом спремом дужан је да положи испит.

Изузетно, активни војни службеник са нижом спремом који је у VIII класи провео најмање шест година може напредовати до VI класе, ако у служби има последњу оцену најмање »истиче се« и ако положи испит за активног војног службеника VIII класе. То лице дужно је да у VIII класи проведе три године.

Члан 287.

Изузетно од одредбе члана 286. став I. овог закона, активни војни службеник са нижом спремом који је ступио у Југословенску армију до 15. маја 1945. године, напредује до IV класе, с тим што је дужан да у класама од XII до X проведе време предвиђено у члану 286. став 2, а у класама од IX до V — време предвиђено у члану 109. тачка 1. овог закона.

Активни војни службеник са средњом стручном спремом који је ступио у Југословенску армију до 15. маја 1945. године, напредује до III класе. То лице може бити унапређено у III класу ако у IV класи проведе 4 године и ако се налази на месту за које је у формацији предвиђена виша или висока стручна спрема.

Члан 288.

Активни војни службеници који су положили стручни испит за војног службеника у оквиру стручне спреме коју имају не полажу испит за класу прописан у чл. 110. и 286. став 3. овог закона.

Активни војни службеници из члана 287. овог закона који су до ступања на снагу овог закона положили стручни испит у оквиру стручне спреме коју имају, не полажу испит за VII, односно за III класу.

Члан 289.

Активни војни службеници који су на основу члана 176. став 4. Закона о Југословенској народној армији (»Службени лист ФНРЈ«, бр. 29/55) задржани у класи и који се у тој класи затекну на дан ступања на снагу овог закона, унапредиће се у наредну класу ако испуњавају услове за унапређење прописане овим законом, а даље напредује пц одредбама овог закона.

Изузетно од става 1. овог члана, активни војни службеници који су задржани у класи а до ступања на снагу овог закона нису положили стручни испит у оквиру стручне спреме коју имају, дужни су за унапређење у наредну класу положити испит прописан у члану 110, односно 286. став 3. овог закона.

Члан 290.

Војни службеници музичке службе који су до ступања на снагу овог закона били произведени у XII класу, односно који су напредовали као војни службеници са нижом спремом, унапредиће се од 1. јануара 1965. године у ону класу у коју би били

унапређени под условима прописаним у Закону о Југословенској народној армији («Службени лист ФНРЈ», бр. 29/55), сматрајући да су почели напредовати као војни службеници са средњом стручном спремом.

Војни службеници музичке службе који буду унапређени по ставу 1. овог члана а нису положили стручни испит за војног службеника XII класе, не могу бити даље унапређени у вишу класу док не положи испит за војног службеника VII класе из члана 110. овог закона, а војни службеници који су положили стручни испит за војног службеника XII класе — док не положи допунски испит.

Члан 291.

Резервни војни службеник са нижом спремом може напредовати до VIII класе, а унапређује се под условима из члана 114. тач. 2. до 5. и члана 118. ст. 1. и 2, с тим што је дужан у појеђним класама провести време прописано у члану 286. став 2. овог закона.

Одредба члана 186. став 2. овог закона односи се и на резервне војне службенике XII, XI и X класе.

Члан 292.

Одредба члана 186. став 2. овог закона односи се лица која су учествовала у активном и организованом раду у народноослободилачкој борби и којима је тај рад признат у пензијски стаж од стране надлежног органа.

Члан 293.

Лице које је у народноослободилачком рату било на подофицирској или официрској дужности а није преведено у резервни састав Југословенске народне армије као резервни подофицир или официр може бити произведено за резервног подофицира, односно официра у чин који се одређује према дужностима које је вршило за време рата, ако у року од једне године по ступању на снагу овог закона поднесе доказе о дужностима које је вршило.

На грађанска лица на служби у Југословенској народној армији примењиваће се одредбе Закона о јавним службеницима («Службени лист ФНРЈ», бр. 53/57, 44/58, 1/59, 52/59, 27/60, 53/60, 52/61. и 31/62) и Уредбе о армијском додатку грађанских лица на служби у Југословенској народној армији и посебном додатку за рад на пословима, односно радним местима штетним по здравље на служби у Југословенској народној армији («Службени војни лист», бр. 14/58, 9/59. и 1/61) уколико нису у супротности са чланом 272. овог закона, док Савезно извршно веће не донесе прописе за које је овлашћено чланом 269. овог закона.

Члан 295.

На војне установе које оснива врховни командант не примењују се општи прописи о установама.

Државни секретар за народну одбрану може прописати да се у појединим војним установама сходно примењују општи прописи о самоуправљању, радним односима и расподели дохотка који важе за радне организације.

Члан 296.

Прописи врховног команданта и државног секретара за народну одбрану који се односе само на Југословенску народну армију објављују се у «Службеном војном листу», који издаје Државни секретаријат за народну одбрану.

Члан 297.

Овлашћује се државни секретар за народну одбрану да донесе ближе прописе: о попуни и о мерама за спровођење организације Југословенске народне армије; о унапређивању, превођењу и распоређивању војника, активних војних лица и војних обвезника; о снабдевању и техничком и санитетском обезбеђењу војних јединица и установа; о организацији војног саобраћаја и о евиденцији у Југословенској народној армији.

Члан 298.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о Југословенској народној армији («Службени лист ФНРЈ», бр. 29/55), Уредба о материјалној одговорности војних лица и грађанских лица на служби у Југословенској народној армији («Службени лист ФНРЈ», бр. 21/59), Уредба о војним научним установама («Службени лист ФНРЈ», бр. 22/62) и одредбе других прописа које су у супротности са одредбама овог закона.

Члан 299.

Овај закон ступа на снагу 1. јануара 1965. године.